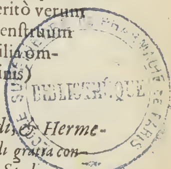

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

MIRACULI MUNDI CONTINUATIO,

IN QUA

Tota natura denudatur, & toti Mundo nudè ob oculos ponitur; imò dilucidè & apertè demonstratur, fieri posse, ut ex Sale petræ omnium Vegetabilium, Animalium & Mineralium summa Medicina paretur, ac ideò Sal petræ jure ac meritò verum Subjectum solvens, sive Menstruum Universale (rumpantur ilia omnibus Farnerianis Asinis) appellari queat.

Miracula Divina manifestandi, & Hermeticæ Medicinæ studiosos docendi gratia conscripta, & in lucem edita Studio & Opera

JOHAN. RUD. GLAUBERI.

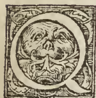

AMSTELODAMI,
Apud JOANNEM JANSSONIUM.
CIↃ IↃC LVIII.

AD

LECTOREM

PRÆFATIO.

Vanquam, Benevole Lector, *ſcripta mea*, Miraculum Mundi, *& Primam* Proſperitatis Germaniæ *Partem, Libello meo Apologetico, cui titulus,* Teſtimonium Veritatis, *ſatis ac ſufficienter contrà ſchedas* Farneri *calumniis, & mendaciis ſcatentes defenſa, eorumque utilitatem apertè ac dilucidè demonſtratam eſſe arbitror; Vereor tamen, ne Apolegetica illa defenſio, licet artis Arcana plurima, & lectu ſatis digna in apertum producat, Lectoribus prolixiore ſuo ambitu tædium aliquod paritura ſit. Eâ de causâ, ut hoc tædium Lectori ademptum in delectationem & voluptatem commutem, conſultum mihi viſum fuit,*

delectationis & auctarii gratiâ, sub Continuationis Miraculi Mundi *titulo, succedanea subdere cæteris excellentia quædam Arcana, & quidem quatuor numero, quæ quin commodum allatura sint maximum, nullus dubito.*

Horum primum offero Rusticis, Vinearum cultoribus, hortulanis, & omnibus iis, quos ruris cultura occupatos tenet, ut sine ovium, vaccarum, aut equorum fimo & excrementis, ac usitatâ stercoratione agros & rura sua stercorandi & pinguia reddendi modum & rationem novam addiscant, & quotannis majus commodum & emolumentum ex iis percipiant.

Alterum dono omnibus civibus, Mercatoribus, aliisque hominibus otiosis, qui divitiarum copiâ affluentes nesciunt, quonam pacto aurum & argentum suum

augere queant. His ſine fœdo fœnerationis lucro, & proximi ſui incommodo, aurum & argentum ſuum longè meliori, & honeſtiori ratione augendi modum & viam monſtro.

Tertium largior omnibus Deum amantibus, & conſcientiæ ſuæ rationem habentibus Medicis, ut paucis impenſis, & pauco labore, ac brevi temporis ſpatio medicamenta admodum ſalubria, & efficacia parare addiſcant, miſeris ægrotis, ut Chriſtianos decet, debito auxilio ſuccurrant, ac honeſtè ſibi victum & amictum acquirant.

Quartum, tanquam Univerſale Medicamentum, omnibus magni nominis, & authoritatis perſonis exhibeo, ut ejus beneficio valetudinem bonam conſervent, aut eam amiſſam recuperent.

Deus Omnipotens Divinam ſuam Gratiam largiatur, ut paterna ejus bona ad eum uſum adhibeamus, quo ipſius laus & honor, ac proximi noſtri amor augeatur, & promoveatur. AMEN.

I. ARCA-

I. ARCANUM

Agricolis, Vinitoribus, & Hortulanis dono datum.

Tſi prælum hoc, quo ingentes arbores, ſuccum eliciendi gratiâ, uti in primâ Proſperitatis Germaniæ parte jam indicavi, premantur, & quòd hactenus pluribus, qualenam ſit, inveſtigando cerebrum frangentibus, multum negotii faceſſivit, in tertiam Proſperitatis Germaniæ partem reſervare conſtitueram; Conſultum tamen mihi viſum fuit ejus deſcriptionem in hunc Tractatum conjicere, illudque deſcribendo Boni Publici gratiâ in lucem producere: Idque potiſſimum eâ de causâ, quia Deus Omnipotens mihi jam alios copioſum ex omni ligno ſalem petræ eliciendi, & quidem ſine hoc prælo, modos revelavit; Nec tantum ex ligno ipſo, verum etiam, ex omnibus Vegetabilibus, Animalibus, ac Mineralibus, ità ut negotio admodum facili, brevique temporis ſpatio, ſine prælo, & putrefactione lignum & Sal in Salem petræ converti queant: Imò ut trium, aut quatuor horarum intervallo quodvis Vegetabile, aut Animale, ut & omnis generis Sales ita transmutari poſſint, ut in pinguem, fervidum, ac ſulphureum Salem abeant, qui poſtea admodum

facilè aëris beneficio animari, & in Salem petræ convertitur. Sal talis, licet instar Salis petræ non statim flammam concipiat, & ardeat, jam tamen eò est deductus, ut in agrorum macrorum, & sterilium stercoratione idem præstet, quod fimetum cujusvis pecoris aut pecudis in agris pinguefaciendis efficere solet. Hinc eodem sale quamvis arenam puram putam, & omni pinguedine destitutam ità pinguefacere illicò licet, ut frugibus ferendis, & reddendis apta evadat. Nemini autem fit verisimile, quid Sal aliquis corrosivis suis viribus spoliatus præstare valeat. Ideò Christus non frustrà dicit discipulis suis: *Sal terræ estis.* Terra, quæ Sale caret, mortua est, nec fructum ferre potest. Sal enim hic inversus non solum arenosis, & planè sterilibus agris, vix parum erycæ edentibus, sed etiam fertilibus pinguefaciendis inservit, ut singulis annis conserantur, & fructus emittant. Maximum profectò est Dei donum, quo ingratissimus hic Mundus planè indignus est. Crebrò contingit, ut agricolæ fimo necessario destituti agros suos non conserant, sed eos vacuos, & inanes relinquere tamdiu cogantur, donec eos conserendi facultas sese offerat. Sed quid hoc commodi affert ipsis, qui Magistratui interea debitum tributum pro ipsis solvere debent, nihil tamen commodi ex ipsis percipientes. Annon satius esset, ut tertiam, aut quartam duntaxat ejusmodi, bonorum partem possiderent,

quotan-

quotannis fructus debitos reddentem. Hoc pacto certè Rus ejusmodi, quod aliàs rustici unius sustentationi vix par est, decem aliis alendis sufficeret, si ligno, aut Sale hâc ratione inverso pinguefieret. Pari omninò ratione etiam vineæ pinguescere possunt, ut frustrà non colantur, sed uvis ferendis luxurient.

Sic etiam arbores fructuum feraces, & prata ac pascua in ferendo gramine segniora eodem Sale ità emendari possunt, ut meliores fructus, & pinguius gramen ex ipsis prodeant. Sed hæc de his hac vice sufficiant; plura in tertia Prosperitatis Germaniæ parte, Deo dante, sequentur. Intereà illa frumenti ac vini copia ex parte consumetur. Nullus autem dubito, excellens hoc Dei omnipotentis munus à bonis Patribus familiâs quæsitum, in honore habitum, & ab hac horâ usque, ad mundi finem, honoris Divini & salutis multorum millium hominum promovendæ causâ, effectui datum iri.

Hic autem ligni proprio suo igne in acetum acerbum exprimendi, & hunc succum acidum, Salis fixo in carbonibus combustis, aut cineribus remanentis beneficio iterum coagulandi, & in salem sterilia rura pinguefacientem, aut aëris beneficio in Salem petræ abeuntem, redigendi Modus artificium profectò est excellens & singulare, quod inutile lignum quodvis utile, & emolumentum insigne pariens reddit; quales inventiones tanta commoda afferentes hactenus

 à nemi-

à nemine literis proditæ ſunt. Atque eò melior etiam eſt hæc, quam illa in cineres clavellatos ligna redigendi inventio, in quâ omnis ſuccus acidus in fumum abiens, omninò perit, & amittitur, & ex maxima copiâ ligni, pauci admodum cineres remanent, ac ex eorundem ſale pauciſſimo vix decima pars ad agros pingues reddendos, aut mutationem in ſalem petræ apta reperitur. Non ipſi etiam cineres., ſed Sal in ipſis latitans agros pinguefacit, & in Salem petræ mutatur. Itaque hic meus ſuccum lignorum eliciendi, & in bonum Salem coagulandi modus longe præferendus eſt illi, qui cineres clavellatos ex ligno parat. Nec ſolum torcular hoc ligneum fertili ex omnibus lignis ſucco exprimendo inſervit; Sed etiam iis in locis ſumma cum utilitate uſurpari poteſt, in quibus ligno carentibus, & multis paludibus, ac limoſis ſtagnis refertis ceſpites, lignorum loco uſurpandi, ex fundo eruuntur. Etenim ceſpitum ille ſuccus, æquè ac lignorum, ad agros pinguefaciendum idoneus eſt, adeò ut nulla regio cauſam habeat conquerendi, quod ſibi de aliqua Univerſalis illius Theſauri mundani parte à Benigno rerum omnium Creatore copiosè non proſpectum ſit. In altis regionibus lignorum copia prolixa ſuppetit, ac humiles ceſpitum ingentem vim ſuppeditant. Sicut igitur in regionibus editiorem ſitum habentibus lignorum ineffabilis multitudo putrefactione perit, aut creſcens,

ſcens, & decreſcens nulli uſui, aut commodo inſervit: Itâ idem quoque ceſpitibus contingit in humilioribus, & depreſſioribus locis, in quibus ſæpenumero ingentes tractus ne minimam quidem ulli homini utilitatem conferunt, & nihilominus magnos penetralibus ſuis theſauros abſcondunt. Cum paludoſis & uliginoſis diſtrictibus itâ comparatum eſt; ſi gramine obducti beſtias admiſerint, ut gramen illud depaſcant, emolumenti quid adhuc hominibus afferunt: Sin vero uligine nimiâ obſeſſi fuerint, ut humanis veſtigiis ferendis pares non ſint, omni prorſus utilitate carent. Sunt paludoſi tractus muſco ſolo veſtiti, qui nec pecora nec pecudes alere, nec ceſpites ſuppeditare poſſunt, eò quod nimiâ arenâ, aut nimis largus muſcus gramen impediunt, quominus naſcatur, & ceſpites igni concipiendo idonei conficiantur. Et tamen illi ipſi tractus igne preſſi fertilem expromunt ſuccum, quo finitimi campi, ut plurimum arenoſi, fertiles reddi poſſunt. Paludes verò illæ nihil aliud continent, quàm pinguedinem illam, quæ ab aquâ pluviâ ex vicinis territoriis altis & arenoſis extracta, ac collecta in terras & valles inferiores convehitur, ac in muſcum concreſcit; Undè jure ac meritò ſterilibus illis terris arena conſtantibus, eaſdem pinguefaciendi gratiâ, reddenda eſſet. Hac igitur ratione fieri poſſet, ut plurimis terris vaſtis & deſertis, quæ nullo prorſus emolumento genus humanum afficiunt, fer-

fertilitas ſumma conciliaretur. Quæ dico, cum veritate ipsâ conveniunt, & forſan temporis progreſſu veriſſima comperientur, & plurimis locis prodeſſe poterunt. Hoc autem tempore ruſticis mera ſomnia eſſe videntur, ac captum in ipſorum cerebris cereviſiâ ſemper diſtentis ſedentem ſuperant. Cæterum ſicuti quævis palus pinguis finitimas terras editiores & ſteriliores, arenâque oppletas pinguefacere poteſt; ità Oceanus Univerſalis eſt Medicina & pinguefactio omnium, quas lambit, regionum editarum & ſterilium, quibus ſale ſuo contento perfectam fertilitatem, & feracitatem largitur. Unde Benignitatis & Bonitatis Divinæ Providentia incredibilis liquidò patet, ac jure, meritoque Omnipotenti Deo pro ſua hac curâ paternâ ab omnibus hominibus gratiæ indeſinentes, & maximæ habendæ, & tam ingentia ipſius munera, & beneficia nunquam ex memoriâ deponenda ſunt. Quomodo autem Sal marinus arenoſus & omni pinguedine deſtitutas terras, pinguefaciat, & fertiles reddat, exactius poſteà demonſtrabitur. Obiter hîc in mei torcularis ligna prementis deſcriptione ejus rei mentionem facere volui. Quantò melior igitur eſt mea ex lignis ſuccum conſervandi ars, & inventio, illâ inventione, quæ ligna in cineres clavellatos redigit; tantò etiam potior & excellentior eſt, meus Modus arcanus, quo ferè totum ligni pondus, exceptâ ſola inutili aquâ & Phlegmate, quod

A. Iſt der Ofen darin das holtz gebreſſet wirdt.
B. Der deckel darmit der Ofen geſchloſſen wirdt.
C. Die thur an dem Ofen dardurch man die kohlen aus nimbt.
D. Seind die röhren darinnen ſich der holtzſafft Condenſirt vnd heraus rint.
E. Iſt ein fas darin der holt eſſig laufft.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

quod ligno adfuit, in transmutatione illâ conservatur. Facili enim conjecturâ, qui mentis impotes non sunt, providere possunt, quod in lignorum combustione illâ apertâ nobile Sulphur ab igne consumatur, & nulli emolumento esse queat. Si autem res ità institui possit, ut lignum non ardeat, & ardendo non consumatur, sed seipsum consumendo, sine omni ferè ponderis jacturâ, in Salem Sulphureum vertatur, magni momenti negotium conficeretur. Qui hoc præstare novit, scopum profectò attigit & finem optatum consequutus est. Carbo licet succo suo privetur, ferè tamen eandem retinet quantitatem, quam habuit lignum, ex quo combustione paratus est. Talium carbonum libra una comburendò in cineres redacta, vix unum, duos aut tres lotones dabit, ex quibus paucis cineribus dimidiam, tertiam, aut quartam Salis idonei, qui in Salem petræ mutetur, aut agros pingues reddat, partem ægrè eruas. Nam in combustione nobile Sulphur, tanquam maxima pars cum fumo evanescit, & ex unâ carbonum librâ vix dimidia aut quarta lotonis unius pars Salis istius prodit. Ideò haud exigua est ars Sulphur illud cujus virtutes sunt maximæ, conservare, & in tàm nobilem Salem convertere.

Excellentissimi hujus Arcani agricolas & vinitores lubenti animo participes fecissem, ut ejusmodi munere affecti grato animo mei recordarentur; ni maximum ingrati animi crimen, quod

magis

magis ac magis in ingratis hujus Mundi incolis animadverto, me impulisset, ut illud adhuc aliquandiu mihi reservem, & apud me delitescere patiar: siquidem gratum hominibus non accideret hoc tempore, quo vini ac frumenti ubique maxima est copia. Si verò aliquando, quod proh dolor timendum, Ira Divina ingruerit, ima summis miscuerit cunctisque rebus ablatis terræ pinguedinem consumpserit, quod Deus tamen prohibeat, tunc munus hoc Dei gratum acceptumque foret, quod forsan temporis hujus feris bestiis risui & ludibrio futurum esset. Vasi vino, aut frumento abundanti, & pleno si quid amplius infuderis, in eo non remanebit, sed recidet. Ità etiam hoc tempore summâ omnium rerum affluentiâ ubique locorum luxuriante, & nullius rei penuriâ laborante nihil nisi mera superfluitas ejusmodi arcanorum revelatio esset. Onerentur mente captorum, insanorum, & temulentorum hominum aures vel infinitis verbis ejusmodi arcana lucrosissima detegentibus, ea tamen susque deque habita ludibrio, & sannis excipient. Fecit id Farnerus ille impius, omnium ejusmodi ludionum & sannionum improbissimorum antesignanus, qui irridendi initio facto, cunctis magnorum miraculorum, & ditissimorum munerum irrisoribus viam stravit, ut etiam tam ineffabilia beneficia risui haberent. Ideò non necessarium esse dico, ut talia in lucem producantur. Agricolæ & vinitores iis contenti esse
pote-

poterunt, quæ in præſentia ipſis denudantur. Acidus enim, expreſſus, & ad dulcedinem reductus lignorum ſuccus in agrorum pinguefactione & ſtercoratione longè plura præſtabit, quàm alicui veriſimile fieri poteſt. Si futuro tempore neceſſarium fore animadvertero, ut plura & meliora in apertum producam, eorum revelatione neutiquam ſuperſedebo, ideò aliquandiu adhuc remoraturus *Proſperitatis Germaniæ* Tertiam Partem, & exſpectaturus, quo hujus Mundi res evaſuræ ſint. Equidem certus ſum, ſcripta mea futuro tempori longè gratiora fore, quàm huic eadem eſſe comperio. Cauſam jam indicavi. Quò majore autem ludibrio mea ſcripta ab impia Farnerianorum ſannionum turbâ hoc tempore excipiantur, eò majore honore ſequuturis annis ab hominibus afficientur. Sed omiſſis iſtis nebulonibus præli toties dicti deſcriptionem, ac expreſſi, iterumque coagulati lignorum ſucci uſum aggredior.

De

De figura, usu, & utilitate præli, sive torcularis, cujus adjumento ex lignis sine magno labore copiosè exprimitur ſuccus idoneus, ex quo Sal petræ paratur.

Forma, ſive Figura.

PRimò ſtruatur ex lateribus Fornax rotunda eam figuram habens, quam in typo præſenti litera A commonſtrat. Æmuletur autem vitriariorum furnos, ità ut ab inferiore parte largiore ſenſim exurgat in acumen rotundum, in faſtigio foramen rotundum, & unum pedem latum aperiens, per quod ligna injici queant. Foramini aptandum eſt operculum ex laterum materia eadem coquendo paratum, quo foramen illud claudatur. Inferioris partis latus unum, januam habere debet, per quam carbones extrahantur. Alterum verò perforatum ſit oportet foramine, cui aptetur canalis, ſeu fiſtula ex terra figulina vel latericia excocta & tres aut quatuor circiter orgyas longas, in qua fumus ex lignis injectis per ignem expulſus in acidum ſuccum condenſetur, & deſtillet in dolium ligneum, quod ſucco ex canali defluenti recipiendo, ipſi canali appoſitum eſt. His omnibus dicto modo paratis, fornax uſque ad ſummitatem lignis impletur, & ſi ligna non ſatis ſicca fuerint, ipſis uſque ad fornacis

nacis ſummitatem coacervatis fruticum ſiccio-rum, & aridiorum faſciculus imponitur, cujus ope eò facilius accendantur. Poſtquam ligna accenſa fuerint, & probè arſerint, fornacis fora-men in ſummitate arctè operculo occludendum, ac fumo omnis exitus adimendus eſt, ut nullum exitum inveniens deſcendere, & canalis infe-rius patentis foramen quærere cogatur. Quan-do igitur ligna paulatim incandeſcunt & flam-mam tamen emittere nequeunt, calor ex ipſis ſuccum omnem exprimit, & in canalem pro-pellit, in quo ex fumo in ſuccum aut acetoſum liquorem mutatur, ità mutatus ex canali in ap-poſitum dolium deſtillans, aut defluens. Lignis omnibus in carbones converſis, & nullum am-plius fumum emittentibus, tota fornax, ubi-cunque aërem admittere poteſt, imò ipſum et-jam foramen, cui canalis aptatus fuit, madefa-ctis cineribus oblinatur neceſſe eſt, ut prunæ ſuffocatæ in fornace refrigeſcant, & carbones integri maneant. Exempti ad uſus neceſſarios adhibentur, cum bonitate cæteris reſpondeant, quos carbonarii in ſylveſtribus locis parare ſo-lent. N.B. Hoc intelligatur velim de ejuſmodi lignis, quæ mediocris craſſitiei ſe in carbones redigi patiuntur. Nam ſi ſuccum expellendi cau-sâ in fornacem frutices, & virgulta conjeceris, nil niſi carbonum ſcobem, & pulverem nanci-ſceris, qui poſt omnem ſuccum expreſſum in fornace non oblitâ, ut prius faciendum docui-

mus, sed apertâ tàm diu relinquendus est, donec in cineres abierit, qui ad succum expressum coagulandum requiritur, ut ex iis, quæ de coagulatione succi mox dicturi sumus, patebit. Discrimen igitur hoc inter ligna observandum erit, ut frutices, & virgulta post succi expressionem in cineres comburantur; crassiora verò ligna post eandem operationem suffocentur, & in carbones mutentur. NB. Ubi carbonibus non indigueris, aut eosdem vendere non potueris, eosdem apertâ fornace, ut in cineres comburi sinas, necesse est. Si in ejusmodi loco hæc operatio institueretur, in quo lapides invenirentur idonei, ex quibus calx cæmentaria igne conficiatur, operæ pretium esset, ut strues lignorum & lapidum mutuâ impositione in fornace miscerentur, quod Chymici *Stratum super stratum* vocant, ac post succi expressionem fornax aperiretur, quò ligna in cineres converterentur. Dum autem in cineres abeunt, eâdem simul operâ & lapides calcinant, ac in calcem mutantur, quæ aëri exposita, ità tamen, ut aquâ pluviâ madefieri nequeat, in pulverem minutum dilabitur. Huic pulveri cineribus lignorum misto affunditur succus ille acidus ex lignis expressus, ut duæ hæ naturæ contrariæ mutuis laboribus se exerceant, & probè uniant: quâ in operatione acetosus ligni Spiritus acrimoniam suam amittit, ac Sal ligni & lapidum fixus alteratur, ità ut ex utrâque Naturâ, contraria prodeat media Natura, & suavior

vior Sal, qui aëri expoſitus, & diu in eo conſervatus ex eodem vitam ſibi attrahit, & in optimum Salem petræ tranſmutatur. NB. Hæc mixtura eo pacto aëri exponenda eſt, ut ſub tecto manens ſuperius tecta, & à lateribus aperta, pluviarum injurias vitare, & nihilominus aërem attrahere poſſit. Si ab aëre exſiccata fuerit, urinæ hominum, aut pecorum & pecudum affuſione rurſus humectanda eſt, ut nunquam penitus exſiccetur. Hæc ſi ritè peragantur, optimus Sal petræ unius, unius & dimidii, aut ad ſummum biennii ſpacio ex hâc materiâ copiosè prodibit, qui extractus, purificatus & coctus in puriſſimas Cryſtallos concreſcit. Reſidua materia in priſtinum ſub tecto locum projecta, & eodem modo tractata biennii intervallo novum Salem petræ producit, qui eâdem ratione excoqui poteſt. Nam mixtura illa ſemper bona manet, modò ſicce urinam, uti diximus, affuderis. NB. qui citius Salempetræ acquirere cupit, poſt acidi ſpiritus cum cineribus conjunctionem, & utriuſque præcipitationem, & mortificationem, ex materiá illâ conjunctâ aquæ affuſione ſalem excoquere, eumque urinâ ſolutum per vaſa circulatoria digerere poterit, ut unius anni ſpatio optimi Salis petræ compos fiat. Succum ex lignis exprimendi, & eâdem ſimul operâ calcem ex lapidibus conficiendi labor hic in omnibus iis civitatibus, & locis effectui dari poteſt, in quibus ligna & lapides copiosè in promptu ſunt.

 Si

Si autem in ſylvis inſtituenda eſſet eadem operatio, fornax ex lapidibus ſtructa non requireretur, cum ligna coacervata, & in ſtruem compoſita ceſpitibus viridibus tantummodò tegi & operiri queant, & planè quidem eo pacto, quo Carbonarii in carbonibus ſuis conficiendis utuntur, habitâ tamen hîc ratione foraminis in latere, cui canalis aut fiſtula adjungenda eſt. Succo expreſſo, acervus ubique obturandus eſt probè, ut aëri nuſquam aditus aliquis concedatur, ſi carbones conſervandi ſunt. Refrigerati & exempti in urbe venales exponuntur, aut ad alios uſus neceſſarios adhibentur, aut fabris ferrariis venduntur, ita ut ſuccus expreſſus, qui vaſe nullo exceptus, alias fumando evanuiſſet, nihili planè conſtet. Sin carbones non deſiderentur, aut etiam venundari non poſſint, in cineres comburantur, ut coagulando ſpiritui & in Salem poſteà aëris adjumento intrà certum temporis ſpacium in optimum Salem petræ tranſmutando inſerviant. NB. Animadvertendum quoque hîc eſt, quod ſuccus expreſſus etiam ſecum vehat acre, & fervidum oleum colore ſubrubro, quod non abjiciendum, ſed unà cum Spiritu illo acido cineribus affundendum eſt, ut unà cum cæteris naturam Salispetræ induat, ſi cum Salibus putreſcat. Ad alios verò uſus, qui vult, idem adhibere poteſt, utpote quod & alias utilitates ſuas habet. Omni ligno facilè putreſcenti, & pluviæ expoſito, aut in aqua ſtanti illinitur,

tur, ut conservatum non tàm facilè putrescat, cum aqua ligno non adhærere possit, sed defluere cogatur, aut impediatur, quò minus ligni poros penetret. Eodem rustici & aurigæ loco adipis, quo rotarum axes oblinunt, uti possunt, præsertim sevo aut resinâ condensato. Optimus autem ejus usus, si salempetræ excipias, quantum mihi quidem hactenus constat, in eo consistit, quod lixivio acri ex calce & cineribus parato solutum & coctum smegma evadat admodum calidum, & fertilitatem concilians; si macra, & arenosa rura eodem conspergantur, & humectentur. Etenim ea admodum fertilia & feracia reddit, quod non tantum in agris præstat, sed etiam in arboribus, & vitibus, adeò ut una eodem plena tonna tantum ad agrorum stercorationem conferre valeat, quantum decem fimo equino, aut vaccino repleta plaustra solent: Faciliusque dolium ejusmodi smegmate repletum in longè remotos agros ac vineas, quàm decem plaustra fimi, quod aliàs certè magno labore, & haud paucis sumptibus in vineas defertur scopulis, & rupibus insidentes, ut pingues reddantur. NB. Si ad vinearum stercorationem hoc smegma adhibendum esset, ejus nimia copia unâ vice mox ab initio adhiberi non deberet, ne vites pinguescendo luxuriantes nimium excrescant; Ideò modicus ejus usus requiritur, qui in arvorum stercoratione non ita attendendus est, quanquam & hîc mediocritatis

excessus damnum infert, bonarum rerum quidam sit excessus, qui detrimentum afferat. Arbor aut vitis nimium pinguis stercoratione evadens crescendo luxuriat, & plures fructus emittit, quàm ferre, aut maturare potest. Lignum ipsum fit nimis pingue, & molle, ut hyberno tempore frigoris injuriâ facilè lædatur. Unde in omnibus rebus mediocritatis limites non transgressuro modum adhibendum esse patet. Nigrum hoc smegma ex lignorum oleo confectum Dei donum profectò est maximum iis in locis, in quibus terras arenæ steriles reddunt. Hinc admirabilis Creatoris nostri sapientia liquet, nos ita quasi alloquentis: *Vos rudes & imperiti homines, cur hunc locum incultum relinquitis? Quoniam eum nullo frumento conserere potestis, volui, ut lignum produceret, & vobis materia suppeteret, quâ eum pinguem reddatis, si velitis.* NB. Nam satis superque notum est, quod animalia, & vegetabilia putrescentia terram stercorent, & pinguem reddant, quod rustici jam etjam didicerunt, eandem etiam sine putrefactione stercorantes, & pinguefacientes, quando nimirum frutices, & arbores quæ, bellis longum tempus durantibus, ex arvis & agris excreverunt, succisas & excisas comburunt, cineribus rura conspergunt, & iisdem pinguedinem subministrant. Quod autem acidum spiritum, & calidum oleum, quæ comburendo evanescunt, capere, invertere, & cum cineribus ad sterco-

ra-

rationem usurpare nesciant, nemini mirum videri debet, cum nemo adhuc idem ipsis dixerit. Mihi tamen persuadeo, hunc agros stercorandi modum temporis progressu in usum, & consuetudinem abiturum, nonità citò tamen, ob copiam frumenti cujus hujus pacis tempore magnam, ubique locorum multitudinem diligens cultura suppeditat. Si autem futuris temporibus *novum bellum*, quod Deus avertat, nostras regiones inundaturum, & multos annos, ob hominum, equorum, & aliarum rerum necessariarum penuriam, rura inculta mansura & pessum itura essent, tunc arbitror, & non citius, hanc artem necessariam fore, & quæsitum, ac investigatum iri.

Quæ autem alia succus lignorum dictus præstare queat, quominus hîc enarremus, opusculi brevitate impedimur. Hoc tamen auctarii loco addimus, acidum hunc Spiritum, si rectificetur, in multorum bonorum medicamentorum præparatione, in artibus mechanicis, in multorum pulchrorum colorum confectione, metallorum ex lapidibus & mineris extractione, & omnibus iis, ad quæ vulgare acetum usurpatur, eadem omnia commodè effectui dare; imò longè commodius, quia vulgaria vini & cerevisiæ aceta acrimoniâ suâ longè superat. Solus autem, & per se efficax est medicamentum, quod multis incurabilibus morbis medetur; Aquæ calidæ mistus, & in balneo ad corpus lavandum usurpatus longè efficacior est thermis illis ex terrâ

prorumpentibus, præcipuè in omni ſcabie, membris paralyſi Gallicâ ſolutis, ac fiſtuloſis & fœtidis ulceribus, crura, & alia corporis loca obſidentibus. Item in Podagrâ, Calculo, Contracturâ, Schiaticâ, paralyſi, morbis uterinis, & omnibus ejuſmodi ægritudinibus, aliàs thermarum ope curandis, quibus acetum hoc ex lignis expreſſum viribus ſuis ſalubribus longè antecellit.

Idem facit & oleum illud calidum cum Spiritu per expreſſionem expulſum, quod in curandis illis externis affectibus & ulceribus miras vires exſerit. Pro quo certè, ut pro maximo dono, quod ubique locorum facilè reperitur, nemo eorum, qui gravibus morbis onerati ſunt, gratias ſat magnas Deo omnipotenti agere poteſt: Inprimis autem pauperum, quibus nummorum non eſt tanta largitas, ut ipſis Pharmacopœos cumulare queant. His proprio labore lignis tam excellentem, & efficacem medicinam extorquere licet. NB. Hoc loco etiam illud obſervetur oportet, quod balneum ſucco lignorum dicto temperatum ingreſſuro, prius hujus aceti plena cochlearia aliquot epotanda ſint. Totum enim corpus permeando acetum hoc cuncta ſuperflua & naturæ noxia per ſudorem ejicit, & omnes lienis, epatis ac pulmonis obſtructiones reſerat: Præcipuè autem, quando acetum ex ejuſmodi ligno aut herba elicitur, quæ peculiaribus ad eliminandas iſtas ægritudines viribus do-

dotata eſt. *Exempli gratiâ.* Vitis, fagi, & betulæ ſimiliumque acetoſus Spiritus internorum viſcerum obſtructiones tollit. Ex quercu, aliiſque lignis durioribus paratum acetum medetur ſanguinis putredini, omnibuſque ex eâ morbis profectis, ut Morbo Gallico, lepræ, omnis generis externis ulceribus, ſcabiei, fiſtulis, & ulceribus apertis. Omnibus item contracturis, epilepſiæ, Apoplexiæ, & paralyſi. Sic acetum fraxini, ceraſi, pruni, pruni ſylveſtris, meſpyli, arbuti, & ſimilium arborum quæ fructus nucleos habentes ferunt, Podagram, Chiragram, gonagram, & calculum renum ac veſicæ curat. Ex Balſamicis herbis, hypericone puta, ſalviâ, veronicâ, Saniculâ, Betonicâ, pulmonariâ, epaticâ, ſaxifragâ, & aliis ejus farinæ ſalubribus herbis expreſſum acetum omnes epatis, & pulmonis, internas læſiones, cunctoſque internos affectus ex verberibus, caſu, aut offenſione aliquâ exortos aufert. Adeò efficax eſt hic lignorum ſuccus medicina, ut plurimæ ſumptuoſæ, & magni pretii compoſitiones Galenicæ ipſi cedere, & primas deferre cogantur. In balneo conficiendo aquæ decem libris una Spiritus acetoſi libra adjungenda eſt, doſiſque hæc ægroti, & morbi ratione vel augeri vel minui poteſt.

Ante Balnei uſum, ſpiritui cochlearibus exhauriendo, aliquot olei, quod cum ſpiritu exivit, guttulæ adjungi poſſunt, quæ ſpiritui opem

ferant, ut corpus promptius permeet, & morbum fortius aggrediatur, & citius expellat.

In podagricis doloribus, membris affectis, & in calculo renibus affrictum idem oleum cum Spiritu haud contemnendum lenimen ægris affert.

Ut paucis dicam, hic lignorum, & herbarum ſuccus, ſi legitimè paretur & uſurpetur, pulchra, & inſtructa Galenicorum Pharmacopolia, licet plurimis pictis & deauratis vitris, pyxidibus, vaſis ſuperbiant, pudore ſuffundere poterit.

Nullus autem dubito, quin temporis progreſſu Medici conſcientiæ ſuæ habituri rationem ejuſmodi coctiones inutiles abrogaturi, & in earum locum meliores & utiliores præparationes repoſituri ſint, ut Deus debitâ laude celebretur, & miſeris ægris ſuccurratur.

Nam quamvis acida hæc aqua totius herbæ vires non contineat, nihilominus tamen pro efficace herbarum aquâ in Medicinâ & uſurpanda, & habenda eſt, quandoquidem illa in Pharmacopoliis uſitata paucas admodum vires poſſidet, ut experientia quotidiana apertè teſtatur; cum purum putum herbæ phlegma ſit, & potiſſimæ vires ipſaque Herbæ eſſentia in putaticiis fecibus remaneant, licet aliquid odoris & ſaporis aqua ſecum in deſtillatione abſtulerit. Aſpiciatur ſicca aliqua herba, quam aëris aut Solis calor omni phlegmate & humiditate inſipidâ privavit,

vavit, ac consideretur, an suâ efficaciâ, odore, & sapore orbata sit. Ac licet temporis diuturnitate omnis sui saporis, & odoris jacturam fecerit, potissimæ tamen in eâ virtutes adhuc delitescunt. Imò quamvis per destillationem etiam acetum ipsi ademptum sit, ac imperitus aliquis putet, in residuis carbonibus nigris, & vilibus lignorum, aut herbarum nihil omninò virium restare, cum tamen in iisdem optimæ adhuc, & efficacissimæ vires reliquæ sint, delitescentes in optimo Sulphure, & Sale. Vires autem in ipsis efficaces adhuc latitare, & rusticis haud ignotum est, qui hyberno tempore iis ardentibus frigus à se amoliuntur, & cibos coquunt, quod tamen phlegmate per destillationem separato nunquam facient. Tantas vires possident carbones illi nigri, & ab imperitis hominibus contempti, qui etiam nobilissimi Solis vires, & proprietates æmulantur, eâ de causâ meritò *Soles terrestres* appellandi. Quicquid enim in superiori firmamento Astralis ille, & Sydereus Sol efficit, idem & terrestres Soles, carbones nimirum, superioris & magni Solis vicarii, effectui dare possunt. Superior omnes res vitæ & facultatis crescendi participes reddit. Idem inferior Sol præstat. Sole hyberno tempore longius à nobis recedente, cuncta terræ Vegetabilia quasi emoriuntur: Eodem, tempore verno, ad nos redeunte, cuncta quasi resurgunt, reviviscunt, crescunt, se movent, augent & nutriunt. Insecta ipsa,

quæ

quæ in antra, & cavernas terræ, frigus fugiendi gratiâ se abdiderunt, ac quasi mortua jacuerunt, viva iterum in lucem prodeunt. Quæ effecta omnia Soli superiori accepta ferenda. Eadem & inferior Sol effectui dare solet. Etenim quando in conclavi aliquo muscæ, aranei, & alia ejus farinæ insecta, ingruens frigus vitantia, in rimas se receperunt, ac in iis quasi mortua latitant, ut primum conclavis illius igne aliquo incalescentis calorem senserint, vitâ pristinâ quasi recuperatâ ex nidis & latibulis suis prorepunt, & perinde ac si verno tempore Sol nobis appropinquans ipsa pristinæ vitæ iterum compotes fecisset. Imò si in conclave ejusmodi calefactum magna insecta, ut ranæ, angues, lacertæ, aliaque similia, ut & herbæ emortuæ frigore reponerentur, æquè ac si magni Solis Elementaris radiis illustrati essent, ad pristinam suam vitam redirent, revirescerent, & crescerent. Si igitur hæc contemptus carbo, qui imperitorum judicio omni succo & omnibus viribus nudatus est, præstare potest; quidnam quæso medicinam artis adjumento ex tali carbone paratam esse præstituram putes?

Sed Medicorum putaticiorum aliquis hic diceret; Quis ex tàm arido & insipido carbone medicamentum aliquod pararet? Nec maxime corrosivo liquore solvitur, nec intensissimo igne liquatur, si aër nullus ad ipsum accesserit: cujus si vel minutissima portio ipsum attigerit, flammam

mam mox concipit, flammâque conceptâ consumitur, ut præter paucos cineres sali commixtos nil aliud restet. Reliqua omnia combustione consumpta pereunt, & evanescunt; quæ vires omnibus rebus emortuis vitam restituentes, & viventia quævis reficientes, hîc autem cum flammâ & fumo in auras dissipatæ, si ulla ratione capi, & conservari possent, nullus dubito quin magni momenti medicina acquiri possit. Huic ego respondens quæro, cur tanta efficacia non conservetur, & ad medicinam optimam conficiendam usurpetur, priusquam ustione evanescat, & in auras abeat? Quicunque Philosophus modum hoc efficiendi ignorat, vilis profectò est Philosophus, qui erubescere omninò deberet, quod aliis scientia & eruditione ipsum superantibus ex nimia superbia se præponat, & eosdem contemnat. Qui palpabili & coagulata aliqua materia, antequam usta consumatur, & evanescat, uti nescit, quo pacto eandem ex chao suo eliceret, & concentraret? Quod verò non unusquisque nobile hoc sulphur multis vinculis arctissimis irretitum, & fortissimis custodibus custoditum liberare sciat, neutiquam mirum est. Etenim haud facilè obsequitur, nec cuivis vocanti adest. Ex omnibus Philosophis nullus est, qui clarius & apertius doceat, quo pacto vinculis suis expediri queat, quàm Sendivogius expressè dicens: *Hoc sulphur in obscuro carcere captivum, ac vinctum delitescere, & à fortissimis custo-*

custodibus custodiri. Solum *autem* Salem *incurabile ipsi vulnus in pugnâ inflixisse.* Clarius authore laudato, hoc nemo dixerit. Qui igitur nescit, qua ratione vitalis illa virtus vinculis suis expedienda, & ad summam medicinam usurpanda sit, citatum Sendivogium audiat, qui ipsum clarè docebit. Si ab eo non didicerit, non est cur ipsi adjumento esse quis laboret.

Similitudine rem proponam: Homo ex tribus compositus, corpore, spiritu, & anima constat. *Corpus* est visibile, immobile, crassum, terrestre & corruptibile: *Spiritus* invisibilis, vivus, mobilis, & tamen mortalis: *Anima* verò hominis pars nobilissima immortalis.

Pari ratione & in Vegetabilibus & Mineralibus anima aliqua animadvertitur, quanquam pauci sunt, quibus ejusdem extractio innotuit. Sicut igitur in homine anima nobilissima pars est; Spiritus verò vilior; & corpus vilissimum: Ità etiam cum Vegetabilibus, & Mineralibus comparatum est. Animam Vegetabilis, aut Mineralis alicujus acquirere desideranti separanda est anima illa fixa & cónstans artis adjumento ab illo corpore crasso, inutili, & mortuo. Quamdiu enim crassum corpus nobilissimæ animæ adhæret, tamdiu hæc debito modo se movere nescit, nec suam nobilitatem demonstrare potest: sed à crasso suo corpore vincta & captiva detinetur, donec ab aliquo vinculorum solutionem callente liberetur. Corpore autem crasso depo-

sito,

ſito, vinculis ſoluta & libera mox vires ſuas exſerere poteſt. Medicorum igitur cura hæc potiſſima eſto, ut loco corporis viribus deſtituti, & mortui, animam fixam & vivificantem ex Vegetabilibus adipiſcantur, ut eâ in morbis curandis utentes longè majora præſtent, quam nunc quidem faciunt.

Hanc diſſertationem eâ tantum gratia hîc inſerui, ut indicarem, integrum corpus parvi admodum momenti eſſe, & nobiliſſimam ſolummodo in eo partem, *animam* ſcilicet, idoneam reperiri, quâ aliquid boni in medicinâ præſtetur.

Quemadmodum autem in Mineralibus præter fixum & incombuſtibile Sulphur aliud reperitur combuſtibile, & fugax: Ità etiam duplex Sulphur reperitur in Vegetabilibus, in quorum per retortam deſtillatione cum phlegmate, & acido ſpiritu, pingue quoque & combuſtibile oleum expellitur, quod ſuis quidem viribus pollet, ſed neutiquam ea præſtare poteſt, quæ pars in nigris carbonibus reſidua efficere ſolet. Quò conſtantius enim, & fixius fuerit medicamentum, eò fixiores & diuturnioris moræ ægritudines aggreditur, ſicut è contrario fugacia medicamenta in iiſdem debellandis minus efficacia deprehenduntur.

Quod de Vegetabilibus tradidimus, ſpiritum nempe volátilem, aut fugacem, & animam conſtantem ac fixam ipſis ineſſe: Idem quoque de Mineralibus intelligendum, quæ præter combuſti-

buſtibile Sulphur etiam fixam & conſtantem animam poſſident.

Quicunque verò conjunctionem animæ Vegetabilium, cum Mineralium animâ noverit Medicamentum conſequutus eſt, quod hominis animam ſtupendâ ratione corroborare poteſt. Vegetabilium enim, & Mineralium animæ coagulati ſunt Solis radii, qui neceſſariò vivificantem virtutem continent, cum ipſe Sol omnes res vitæ participes reddat.

Veluti autem homo, ſi Solem, aut vicarium ejus, ignem, terreſtrem ſolem, tantummodo aſpexerit, etiamſi in profunda & admodum frigidâ cellâ ſederet, ac calefacientes, ac vivificantes ejuſdem vires non ſentiret, tamen nudo ejus aſpectu cor ſuum recreari, & corroborari animadverteret: Quanto verò majorem corroborationem & recreationem cordis ſenſurus eſſet, ſi vini aut alterius alicujus herbæ animam cum auri animâ conjunctam interno uſu adhiberet ad curandum corpus ſuum, cum quo animabus illis maxima intercedit familiaritas. *Simile* enim *ſimili gaudet*, & eidem jungi deſiderat, ac proinde nemini abſonum, & à veritate alienum videri debet, quod animam Vegetabilium, æquè Auri, quàm humidi radicalis corporis humani augmentum eſſe poſſe aſſeram. Nam Vegetabilium *anima* nil aliud eſt, quàm Eſſentialis Sal Univerſalis, qui in omnibus rebus reperitur.

Cum

Cum igitur in *Turbâ* Philoſophi fateantur? Auri ruborem, & Argenti albedinem Univerſal[i] Sale ſuo augeri poſſe: par eſt; ut in eâdem ſententiâ acquieſcamus, eidem aſſentiamur, & eandem contrà errantes tueamur, tantum abeſt ut eam impugnare conemur. Oculis videntibus, & manibus palpantibus fides adhibenda eſt. quod tamen hæc diſſertatio mea pluribus veriſimilis futura non ſit, facilè mihi perſuadeo, licet emendare non poſſim, cujus nullam culpam ſuſtineo. Eo contentus ſum, quod veritatem ſcripſerim, & proximo meo lumen accenderim.

Spiritus Sanctus omnium piorum hominum corda, quæ in hâc tenebroſâ fœtidi Mundi palude adhuc terreſtribus tenebris occœcata ſunt, radiis ſuis ità illuſtret, ut ex craſſis & frigidis ſuis tenebris ſcintillulam luminis divini apprehendant, eademque animas ſuas reficiant & recreent, atque ità cœleſtis ac divinæ claritatis tandem etiam participes fiant. Amen.

Uno eodemque modo ex vili ligno tuo exiguo pretio confectionem monſtravi militibus Salis petræ, hortulanis, vinitoribus & agricolis ad vineas, pomaria, agros & prata idoneæ ſtercorationis; ægris commodarum thermarum; Pharmacopolis & Chymicis optimi aceti ad extractiones varias neceſſarii. Reſtat ut fodinarum metallicarum cultoribus etiam munuſculum quoddam offeram. Si calcem vivam unà in prælo, ut docuimus, ex lapidibus calcinatis factam

aceto lignorum humectaverint, fluxum bonum consequentur, quo duros illos, & feros lapides ex venis metallicis erutos facili admodum negotio liquefacere poterunt. Nam acidus ille lignorum spiritus à calce vivâ fixatur, & in Salem ad facilem fluxum proclivem convertitur. Hic tamen Sal majori emolumento foret agricolis suos agros stercoratione pingui lætiores reddituris, in quorum gratiam ipsum etiam describo, cum in corporum mineralium fusione tantum lucrum non conferat. Medici ad multorum incurabilium morborum felicem curam honorem ipsis & divitias parituram nobili & efficaci lignorum succo usurpare possunt. Aceto hoc lignorum hyberno tempore in doliis frigori expositam, ut in glaciem concrescat, phlegmate solo in glaciem concreto, acerrimus spiritus cum oleo in glaciem non mutatur, sed in medium dolium se recipiendo adeò mordax & acer evadit, ut aquæ fortis instar metalla corrodat. Si Principibus & Magnatibus libuerit ligna, in ditionum suarum sylvis aliàs putrescentia, in Salem petræ convertenda curare, bene facient, laborisque ipsos non pœnitebit, quandoquidem tempus instat, quo Sale petræ maximè opus erit.

Est adhuc arcanum quoddam, quod in rusticorum gratiam in lucem me proferre oportet, haud exiguum commodum ipsis allaturum. Perticæ, longurii, aut pali, quibus vites lupulorum caules sustinentur, si igne, quà in extremitatem suam

ſuam inferiorem deſinunt, adurantur, & extremitate aduſtâ in lignorum oleum illud immittantur, ut pinguedinem illam imbibant, in terram poſtea inſerti nullam admittent amplius humiditatem, quæ aliàs facit, ut quotannis putreſcentes eâ parte, quâ terræ inſerti fuerunt, diminuendi ſint. Accedit quod etiam vitibus, & lupulorum caulibus, quibus adjuncti ſunt, pinguedinem ſuam communicent, atque ita ipſos lætiores & pinguiores reddant, duplex hoc pacto emolumentum afferentes: prius eſt, quod perticæ à putredine conſervatæ quotannis breviores non evadant, ſed diutius durent: Alterum quod vitium & lupulorum radices pinguedinem & alimentum ex perticarum extremitatibus attrahentes luxuriante incremento excreſcant. Præterea perticarum extremitatibus illis longo tempore tandem in putredinem abeuntibus, olei tamen nulla fit jactura, ſed idem emolumentum manet, cum putridæ illæ extremitates perticis ademptæ, ac proximè vitium, & lupulorum radices terræ inſertæ, aliquot annorum ſpatio iiſdem alimentum vaccino, aut equino fimeto longè melius ſuppeditare queant.

Pari modo hujus olei lignorum adjumento fortes, diuturnæ, & ſtabiles ſepes parari, aut vivis muris vineæ, pomaria, & lupulis conſiti horti circundari poſſent, quibus feræ, & fures hortos compilantes arceantur palorum ad ſepes idoneorum extremitas inferior igni, ut nigreſceret, imponenda,

nenda, atque ita calida oleo immergenda esset, ut illud probè imbiberet. Ex his terræ usitato more insertis septum aliquod conficiendum, ità ut continua serie arbuti germen, aut surculus inter duos palos medium locum occupet. Hi surculi, qui aliàs tardè nascentes pluribus annis opus habent, quibus in requisitam altitudinem exsurgant, radicibus ex oleo dicto pinguedinem & stercorationem optimam nanciscentibus, dimidio temporis soliti spacio citius ad requisitam altitudinem nascendo perveniunt, ac crassa, fortis, ac viva sepes evadunt, antequam pali putredine corrumpantur. Porrò nec à feris periculum imminet iis locis, in quibus ejusmodi pali oleo dicto imbuti terræ inditi sunt, quandoquidem omnes odores graviores feræ vitant, & graviter olentibus rebus appropinquare non audent.

Funibus ex stupâ, arborum corticibus, aut stramine contortis, & oleo dicto imbutis, si frugiferas arbores vinxeris, araneos, formicas, erucas, aliaquè ejusmodi insecta impedies, quo minus in eas prorepant, & ipsis damnum inferant, eò quod insecta ab ejusmodi oleis adeò calidis planè abhorreant.

Est adhuc alius, summâ cum utilitate, hujus acidi succi lignorum operâ, agrorum stercorationem, & felicem seminum excrescentiam promovendi modus, non tantum ad macros arenarum campos, quibus vaccarum fimus adhiberi potest, idoneus, verum etiam ad duros scopulos,

in

in quibus nec arenula, nec pulvisculus terræ ullus reperitur.

Quod hoc artificium describendo, & typis mandando toti terrarum Orbi patefaciam, non ideò fit, quod mundum maximis emolumentis ditare velim, quemadmodum macros arenarum campos acido lignorum succo stercorandi modo describendo facere conatus sum. Hic solus scopus mihi propositus est, ut unusquisque videat, & animadvertat, quam multa mirabilia fruticum & lignorum, quæ ubique, maximâ copiâ reperiuntur, & nullum tamen commodum afferunt, nullique usui sunt, operâ effectui dari queant.

Quis fidem adhibiturus esset alicui dicenti, quod effecturus esset, ut in duro, & nudo aliquo scopulo sine ullius terræ aut fimi additione non solum frumentum, sed etiam omnis generis arbores, ac excellentes vites crescendo proveniant? Equidem in mundo neminem fore credo, cui hoc verisimile fieri queat. Quantis cachinnis concuteretur Farnarrus cum toto suo consortio asinino! Imò vehementiore suo ruditu asinino dictum tale exciperet, quam meum Miraculum Mundi excepit. Interim quia fieri potest, intermittere nequeo, quin artificium hoc divulgem, unicum hunc scopum petens, ut excœcati mundi oculis miracula divina subjiciantur. Cæterum fieri non potest, quin plurimis in locis adhuc emolumento futurum sit, iis præcipuè, in quibus

fluviorum ripas attingentibus vinum naſcitur, qualia ſunt, quæ *Mœno*, *Moſellæ*, *Nicro*, *Rheno*, *Danubio*, & aliis ejuſmodi fluminibus adjacent, ubi crebrò montes grandes & ſcopuloſi occurrunt, in quibus Solis calorem totâ die habentibus commodè vites plantari poſſent, ſi modo terra, & fimus eò deferri queant. Vites certè nullibi lubentius naſcuntur, quàm in ſcopulis & cautibus, quarum rimis & virgultis inhærentibus ſuas radices inſinuant, ut inde ſibi alimentum attrahant, quod paucæ aliæ plantæ facere ſolent. Quoniam autem plærumque apud ejuſmodi ſcopulos lignorum multitudo inſignis reperitur, operæ precium eſſet, ex ipſis ſuccum exprimere, quo duri ſcopuli molliti in ſcobem redigerentur ad vitium ſationem idoneam, quod hac operatione peragendum eſſet: quæ tamen non neceſſaria foret, niſi miraculorum Dei manifeſtandorum causâ, aut imperitis, quod talia fieri poſſint, demonſtrandi gratiá ſuſcipiatur. In ejuſmodi loco, in quo aliquis vites, aut arbores in ſcopulis & ſaxoſis locis libenter naſcentes, ut ceraſos, prunos, meſpylos, aliaſque nucleos continentes fructus ferentes ſerere cupit, ab initio parvum foramen pugno magnitudine reſpondens, malleo aut alio inſtrumento acuto, & cæmentariis uſitato incidendum eſt ſcopulo, ut aceto lignorum infuſo repleatur. Repletum contegatur oportet, quô pluviâ depellatur. Poſt aliquot dies videndum, an acetum ſcopulo ſe inſinuave-

ſinuaverit, ut novum acetum foramini infundatur, & infuſum, ut antea, lapide operiatur. Toties autem æſtivo tempore labor hic iterandus, donec multum aceti ſcopulus abſorbuerit, & ſpatium ulnam longum, latum, & profundum habuerit, quod ab aceto infuſo emollitum malleo acuto facilè eruitur, ut foramen majus evadat. Hoc erutâ materiâ rurſus opplendum, aceto lignorum replendum, lapidibus latis tegendum, ac tamdiu relinquendum eſt, donec omnis materia ità molleſcat, ut digitis conteri poſſit. Autumnali verò tempore, poſtquam arbores folia ſua amiſerunt, aut verno, antequam foliis iterum veſtiuntur, menſe nimirum Martio vites aut arbores materiæ in foramine inſerendæ, & radices earum ipsâ materiâ arctè pedibus inculcatâ probè operiendæ, ac cuncta affuſione aquæ madefacienda, eventus verò Deo committendus eſt. Sic vites, atque arbores inſertæ creſcent, æquè ac ſi alii terræ ſtercoratæ mandatæ fuiſſent. Ratio hæc eſt: Quia ſcopuli non ex arena compacti, ſed ex lapidibus ad calcem faciendam idoneis conſtantes multum Salis petræ continent, ac ſimiliter acidus lignorum ſuccus ejuſdem naturæ particeps eſt, hic ſcopulum corrodendo Salempetræ in lapide ſolvit, & liberat, ac eadem operâ ſuam acrimoniam corroſivam amittit, ità ut radicibus Vegetabilium non noceat ſed ſtercori vaccino ſimilis, aut certè melior potius proſit, aut etiam eaſdem melius ſtercoret, & nutriat.

Si igitur vitis aut arbor, dictâ ratione, ſcopulo inſerta ſemel vernando germina ſua protruſerit, poſtea non emoritur, ſed radices ſcopuli rimis ſe inſinuantes nutrimentum ſuum quærunt. Singulis tamen annis hyberno tempore inſtante, quando folia deciderunt, aliquid acidi iſtius ſucci arboris aut vitis trunco affundendum, ut hyeme durante aliquam iterum lapidis portionem molliat, & radicibus ſtercorationis materiam novam ſuppeditet. Hoc pacto quotannis ſucci dicti affuſio faciet, ut neque terrâ neque fimus addendus ſit, quandoquidem ipſe lapis à ſucco lignorum in terram & fimum mutatur.

Arcanum hoc, licet plurimis res impoſſibilis videri poſſit, veriſſimum tamen eſt, cujus periculum, qui voluerit, hoc pacto facili negotio facere poteſt. Curet ſibi afferendum lapidem non arenâ conſtantem, ſed ex iis, ex quibus calx viva conficitur, eumque ſoli expoſitum perfundat liquore lignorum acido; quem ubi lapis probe imbiberit, alium rurſus infundat, laboremque toties iteret, donec lapis adeò mollis reddatur, ut digitis conteri poſſit. Huic tritæ materiæ, quod voluerit, ſemen mandet, quod perinde germen ſuum emittet, ac ſi terræ alicui bonum inſitum fuiſſet. Cauſam modò diximus, nempe quia lapis in terram convertitur, proprium ſuum Salem petræ, atque ità propriam ſuam ſtercorationem ſecum habentem, ac prætereà lignorum ſuccum in Salempetræ mutantem.

Qui

Qui me rectè intellexerit,& doctrinam meam ſequutus, operationem ſummâ diligentiâ aggreſſus fuerit, quin ſui voti compos futurus ſit, nullum mihi dubium eſt. Sed lapide arenaceo rem tentaturus nihil efficiet. Ejuſmodi enim lapides ſale nutriente carent, ac omnem liquoris ex ligno ſolutionem reſpuunt, tantum abeſt, ut eum imbibant, coagulent, & in ſtercorantem ſalem mutent.

Sequenti quoque modo quis experietur, quod ex lapide, ex quo calx viva paratur, & lignorum ſucco Salpetræ naturalis fiat. Sumat ejuſmodi lapidis nondum uſti (jam enim uſtos & ſtercorare, & acetum in Salempetræ convertere quivis novit) aliquod fruſta, quæ lignorum aceto immergat, & Solis aut alius alterius loci calidi calore exſiccet, laboreque ſæpius iterato, tamdiu exerceat, donec planè mollita inſtar terræ conterantur. Ex hac materiâ contritâ Salem extrahat aquâ pluviâ quæ planè Salipetræ ſimilis erit. Sic ex lapide fit terra: ex lapidis Sale & lignorum aceto Salpetræ, aut ſtercorans Sal, æquè ac vaccinum, aut ovillum fimum, omnium Vegetabilium ſtercorationi inſerviens.

Eo fine tamen hæc non ſcripſimus, quaſi omninò neceſſarium foret, ut ſcopuli lignorum liquoris adjumento vitibus conſerantur. Propoſitum noſtrum eò tantum tendit, ut ſucci lignorum efficacia maxima innoteſcat, quo nimirum pacto ipſius ope duriſſimis etiam ſcopulis fertili-

tas conciliari possit, quod hactenus incognitum & inauditum mea diligens investigatio & inquisitio jam demum in lucem protraxit.

Nemini verò velim hoc absurdum & absonum videri, quod lignorum aceto tantas vires adscribam. Vulgare acetum idem facit, & durissimas cautes ac rupes emollit: Cur hoc lignorum succus acidus non faceret, qui vulgari illo viribus & acrimoniâ longe superior est? Memoriæ proditum est; *Hannibalem* sibi & exercitui suo per *Alpes* transitum aceti scopulos emollientes beneficio aperuisse: quale acetum fuerit, Historiæ tacent. Forsan *vini acetum* fuit. Si lignorum acetum habuisset, fortassis citius voti compos factus fuisset.

Arcanum hoc multa alia utilia hujus aceti ope inveniendi ansam proculdubio præbebit. Viam aperui: Veniat alius, qui plura inquirendo eam dilatet, ut eò citius perfectio aliqua acquiratur. Multa in Natura latitant, quæ ob segnitiem & inertiam nostram non inquisita humano generi maxima commoda denegant. Nullus tamen dubito, quin tempus producturum sit homines diligentes, & sedulos, qui sibi de hoc aceto prospecturi sint, ut multas ex ipso utilitates eruant. Impii Farnarri admonitio apud honestos, & prudentes homines locum non inveniet, neque remoram objiciet, sed ipsum cum asseclis suis magis ac magis toti mundo notum faciet, & rubore suffundet.

La-

Lapidum aliud genus reperitur, qui utplurimum ad ædium ſtructuram adhibentur, ac molles facile cæduntur, ita ut quadrati gradus, ac feneſtrarum receptacula lapidea ex ipſis parentur. Colore albi, cinerei, & ſubrubri in calcem ignis ope redigi, aut etiam liquari recuſant, nec lapidibus arenoſis ſimiles ſunt, ſed utriuſque naturæ participes plurimum Salis petræ comprehendunt. Hunc neque in calcem redigendo, neque aquam affundendo ipſis extorſeris, niſi prius ſingulari modo parati eum aquæ conceſſerint, quâ de re peculiarem Tractatum conſcripſi, propediem, Deo dante, lucem viſurum. Toti ejuſmodi lapidum montes inveniuntur maximum Salispetræ Theſaurum recondentes, qui nemini hactenus innotuit.

Hæc pauca de lignorum expreſſione, & ejuſdem expreſſionis utilitate, tanquam munus aliquod divinum ruſticis offerre volui.

Et quidem Patriæ meæ ruſticis, quos cum radicibus magnæ alicujus arboris, arborem vero ipſam cum aliquo Imperatore, Rege, Principe aut Magnate, & tota ipſius aulâ, omnibuſque miniſtris & aſſeclis comparo. Arbor enim omnem ſuccum, quo ipſi ad creſcendum opus eſt, ex radicibus extrahit, perinde ac Princeps aliquis tributum à ſuis ſubditis exigit. Radix multarum fibrarum tàm majorum quàm minorum ope ſuccum ex profunditate terræ attrahit, ac ejuſdem tanquam debiti vectigalis, aut tributi

trun-

truncum participem facit. Eum truncus inter ramos, & frondes, tanquam ministros suos distribuit. Si radix in terrâ bonum succum offendit, eum extractum lubens trunco impertit, qui bono & probo succo, nutritus pulchrè crescendo surgit, viret, latè ramos diffundit, ac suaves flores, & fructus edit, quibus aves in aëre, & bestiæ in campis vitam sustentant. Si è contrario arbor in sterili & macilentâ terrâ steterit, & radici ejus commodâ & bonâ stercoratione non succurratur, fieri non potest, ut radix totam arborem diutius nutriat, cui ob alimenti defectum moriendum est. Delapsa folia quidem ipsi ad sustentationem hybernam sufficerent, ut verno tempore porrò frui posset succo, quem habere posset, si in bonâ & pingui terrâ moraretur. Radix arenosam & macilentam terram nacta, quæ toto anno arbori nutrimentum suppeditando, eam viridem & fertilem reddere debet, ac è contrario non invenit alimentum, quod attrahat, arbori debitum tributum amplius solvere non potest. Unde arbor summâ extremitate & cacumine exarescendi & emoriendi initium faciens, ac hoc anno horum, sequenti aliorum, & sic deinceps plurium ramorum jacturam faciens, tandem planè exarescit, & emoritur; quod non eveniret, si radici auxilium latum fuisset. Quoniam igitur totius arboris salus, ornatus, pulchritudo & præstantia à radice proficisci debent, omninò necessarium est, ut radici succurratur, & requi-

requiſitum alimentum ſubminiſtretur, ſi totam arborem viriditate & pulchritudine debitâ exornare debet. Quo omiſſo ſi tota arbor peſſum iverit, culpa profectò radici non eſt imputanda, cum plura quam habebat, dare non potuerit. Par igitur eſt, ut radici ſuccuratur, quo totum onus ſuſtinere, & toti arbori nutrimentum neceſſarium impertire queat. Quamdiu radix arbori ſuccum ſuppeditat, tamdiu etiam ab arbore defenditur. Utriuſque verò ſalus in eo ſolo conſiſtit, ut radicis cura geratur: Ideò mihi conſultum viſum fuit maximè neceſſaria præmittere, ac præſtantiſſimæ, & pulcherrimæ arboris radicibus ſuccurrere. Fieri enim non poteſt, ut radix propriæ ſalutis rationem habens truncum deſerat, ſi modo ipſi aliquid boni ſuppetierit, quod trunco largiri queat. Cum igitur tanti momenti ſit radix toti arbori nutrimentum pulchritudinem & præſtantiam ſufficiens, & tamen propriis viribus, ſine hortulani diligentiâ ſingulari ſtercorationem & nutrimentum adjungentis auxilio, truncò parum conferens: Profectò etiam alicujus momenti erit induſtrii hortulani arboris radici ſtercorationem & alimentum largientis auxilium: Quod ſi arbor ſuperfluâ ſuorum fructuum copiâ, pomi nimirum alicujus parvi objectione hortulano diligentiam ſuam non remuneratura eſſet, ingratiſſima profecto ingrati animi vitio ſe obnoxiam redderet. Beſtiæ & feræ ipſæ omni ratione carentes, ne ingratæ deprehendan-

dantur, excrementa ſua agris & pratis reddunt, ut novum pabulum ipſis ſuppetat. Radicem reficiendi, & recreandi causâ arbor ſingulis annis folia ſua dejicit. Cur ergo irrationalibus animalibus & creaturis homo ingratior inveniretur?

Patriam noſtram chariſſimam, *tanquam* maximam, potentiſſimam, & pulcherrimam *arborem* proximis annis procellæ horribiles vehementer concuſſerunt, excellentes fructus ejus decutientes & peſſundantes, ità ut pauci in arbore ipsâ, ſi illos excipias, quibus inter fortes ramos delitescentibus ventorum injuria nocere non potuit, relicti fuerint.

Noxias illas & frigidas tempeſtates ſequuta eſt aura calidior ſuavem Solis calorem, & fertiles pluvias ſecum vehens. Hinc arbor mox recreata, priſtinas vires recuperavit, ac meliores, & ſuaviores, quàm unquam anteà, fructus edidit, quibus licet maximâ copiâ decuſſis adhuc adeò ſcatet, ut ferè tot fructus, quot viridia folia, in eâ conſpiciantur.

Siquidem verò incerti ſumus, an procella ejuſmodi aſpera arborem noſtram denuo invaſura,& damno affectura ſit, cum in maximâ ſecuritate verſantibus ſæpè calamitas proxima ſit, & ſecundum vulgare proverbium, *cælo nil inconſtantius eſſe ſoleat*: Nihil magis expetivi, quam ut arboris fructus in futurum tempus conſervarentur. Eâ de causâ etiam, quo pacto illud fieri poſſit,

ſit, demonſtravi, parum tamen aut ferè nihil proficiens, cum Farneriani nebulones, ut patriæ nocerent, ſalubrem meam doctrinam & admonitionem ludibrio habuerint, & ea deſtruxerint, quæ ego haud exiguo labore ædificavi, & conſtruxi. Ideò verendum, ne bonum conſilium ſerius adhibeatur. Ideo docui ex ſuperfluitate arboris magnæ, arefactis, nimirum ramis, feris & inutilibus arboribus, fructibus, & virgultis ſuccifis ſuccum exprimere, radicem pulchræ arboris eodem madefacere, atque ita ipſam in ſuo vigore & ſtatu conſervare, ſi fortè nova tempeſtas in pulchram noſtram arborem, quò eam peſſundet, impetum factura eſſet, quod Deus tamen clementer avertat: ut radix tamen nullo defectu laboraret, ſed totam arborem novis & viridibus foliis, ac fructibus pulchris veſtire poſſet. Poſito verò caſu, quod, ut ſperamus, tam noxiæ tempeſtates nos obrututæ non eſſent, arbori profecto nocere neutiquam poteſt, ſi radix ſtercoretur, & alatur. Quò enim pinguior radix fuerit, eò viridior & pulchrior erit arbor; & quò major fuerit arbor, eò plures aves aëris in eâ nidos conſtruent, & eò plura animalia campi tàm minora quam majora ſub eâdem latebunt, domicilia habebunt, & nutrientur.

Succum autem hunc ſylveſtrem magnæ arboris radici, in quâ ipſius ſalus poſita eſt, hâc vice donare volui. Proximè futuro tempore ſub hâc pul-

pulchrâ arbore omnis generis herbas ſerere, ſi mihi Deus vitam prorogaverit, conſtitui, ut aves in ipsâ arbore nidis ſuis inſidentes, & animalia ſub eâ commorantes commodius quàm hactenus ſibi de alimentis proſpicere queant.

Deus omnipotens ex miſericordiâ & gratiâ faxit, ut huic *pulchræ arbori* à tempeſtatibus, procellis, fulmine, tonitru & grandine nullum damnum inferatur, aves in eâ concorditer & pacificè habitent, ac ſe mutuo ex nidis non expellant: Animalia item ſub eâ commorantia, ut canes de oſſe pingui, inter ſe non digladientur, ſed inſtar ovium quodvis ſuâ portione contentum, in quiete, concordiâ, & pace vivant.

Vaſa circulatoria, in quibus ligni ſuccus, & omnia ſalia aëris, & indeſinentis motus ope animantur, & in ſalem petræ convertuntur, hac vice non divulgo, ſed mihi & amicis reſervo.

Intereà excellens hæc ars non quieſcet, aut inculta jacebit, ſed multis in locis exercebitur. Cuicunque jam eadem opus fuerit, ille ſciet, quid ſibi faciendum ſit. Eam enim proximi mei commodo impendere conſtitui, ne mecum in ſepulchrum abiens oblivione ſepeliatur.

Ità etiam apud me invenietur artificioſa mea inventio Sal commune paucarum horarum ſpatio ea ratione immutandi, ut Sali petræ in uſu macilentos agros ſtercorandi planè ſimilis ſit, & ta-

& tamen ejus centenarius vix thalero conſtet. Singulare profectò in his ultimis temporibus donum Dei, quo in omnibus Mundi locis, ſummis & imis, divitibus & pauperibus maximum commodum conciliari poteſt. Etenim ſi ubique locorum vini, & frumenti cultura hujus artis ope utilior, & melior avaſerit, fieri non poteſt, quin omnes homines inde commodum, & utilitatem percepturi, ac commodiore ac meliore vivendi ratione uſuri ſint.

Cum arte enim hac ità comparatum eſt, ut non ſolum omnes agri, ſive jam fructus ediderint, ſive etiam aliquandiu quieti à fructibus edendis ceſſaverint, ejus adjumento eò deducantur, ut ſingulis annis fructus ſuos proferant: Sed etiam ſterilia loca, quæ fructus & fruges ferre ſemper recuſarunt, fertilia, & ferendis fructibus ac frugibus idonea reddantur, adeò ut nullus in mundo locus, quantumvis maxime ſterilis reperiatur, qui hoc medio fertilis reddi non poſſit.

Præterea hæc ars ideò etiam magni æſtimanda eſt, quod in iis quoque locis agros ſtercorare liceat, in quibus nec pecudes nec pecora inveniuntur, ac ea propter nec fimus ad agros ſtercorandos ſuppetit: cum hactenus alius nullus quàm hic ſtercore vaccino & equino agros ſtercorandi modus innotuerit.

Sic etiam in locis, à domiciliis hominum longè remotis, quò fimum deferri nequit, magno

hæc ars emolumento esse potest; præcipuè quando fimus difficulter comparatur, aut etiam magni constat, & magnis impensis in remota illa loca defertur, adeò ut eam ob causam coli nequeant, & inculta jacere cogantur.

Incommodo huic occurritur inventione meâ non solum fimo vulgari minus caram stercorationem exhibente, sed etiam sumptus, qui ad deferendum in remotiora loca fimum requiruntur, minuente, cum dolium unum meo sale pinguefaciente repletum plus, quàm aliquot fimi vulgaris plaustra, efficere possit.

Hoc tamen hîc notandum, quando ager aliquis dicto Sale stercoratus frumento conserendus est, semen illud prius per noctem Sale illo in aqua soluto macerandum esse. Ita enim peculiari stercoratione præparatum celerius nascitur, quàm si sine præeunte aliquâ maceratione terræ mandaretur.

Consideratione accuratâ perpendatur, quando milites equos abstulerunt, curribus suis junctos eosdem cum rustici sudore, avexerunt, vaccas, boves & oves devorarunt, ac totam regionem vastarunt, quo pacto vastatos agros stercoraturi, & restauraturi sint agricolæ, ut ab ipsis ad pristinam fertilitatem redeuntibus expetitos fructus repetant.

Pacis profectò tempore, equis & bobus ad terræ arationem, & fimi confectionem abundè suppetentibus nihilominus pecudum & peco-
rum

rum fimus in pretio fuit, ità ut ejusdem copia nimia nunquam extiterit, ac ideò hæc mea Inventio, & munus à Dei largâ benignitate profectum emolumentum haud exiguum adferre queat. Unde multò majore commodo homines afficiet iis in locis, in quibus, Divino permissu locustæ omnia depastæ sunt. Nonne igitur munus Dei tàm excellens, in ejusmodi temporibus, quæ paulatim appropinquant, gratissimum esse deberet?

Quicunque à *Farnarris*, & eorundem asseclis seductus, & deterritus, non maturè, ut providum patremfamiliâs decet de necessariis rebus sibi prospexerit, eum suæ socordiæ nimis serò pœnitebit. Quò securior autem fuerit, eò magis decipietur.

Deus Omnipotens nobis omnibus gratiam suam largiatur, ut, temporali & caducâ securitate, tanquam fallaci laqueo Diaboli, vitatâ & omissâ, æternam, semper constantem, & perpetuam quæramus. Amen.

Admonitio.

NEmo velim ægrè ferat, quod hoc lignorum torcular, sive prælum rusticis & agricolis donaverim, interim in descriptione ejus succum lignorum etiam omnibus ægris commendans, qui tamen cum agricultura nihil commune habent. Tacitus enim nullo modo hoc præterire

potui, quoniam agricolæ improbo ſuo labore occupati nonnunquam variis morbis corripiuntur, & ſæpè Medicos aut Pharmacopolas in promptu non habent, ac contrà expreſſione lignorum, facili negotio ſuccum, & oleum adipiſci poſſunt, quæ tàm externo, quam interno uſu ad plures morbos difficiles arcendos adhibeant. Ipſo autem ruſticorum, & agricolarum nomine non tàm eos homines intelligo, qui ut plurimum exigui ſunt ingenii, & libros legere neſciunt; quàm cæteros qui rura poſſidentes frumenti & vini culturæ operam dant, quales multi ſunt, etiam haud parvæ notæ, & exigui ingenii, æquè in pagis ac in urbibus habitantes, qui non ſolum ſcripta multorum legunt, & cuncta mentis accuratâ lance perpendunt; verum etiam ingenio, prudentiâ, & experientiâ ipſis *Doctoribus Graduatis* ſæpius antecellunt. In horum gratiam hoc prælum conſcripſi, & in lucem emiſi. Nec eſt cur aliquem pudeat agriculturæ laborem ſuum inſumere, cum agrorum cultus Deo longe gratior ſit, quàm ulla alia negotiatio, eaque de causâ ab omnibus, in quibus aliquid duntaxat eſt ingenii, jure ac meritò laudibus extollatur. Imo omnes jure laudandi, qui agriculturæ vacando ſibi de victu & amictu proſpiciunt, ut Patriarchæ in Veteri Teſtamento, ac deinceps præcipuæ notæ homines in mundo ſoliti ſunt facere, agrorum culturâ ſibi quæcunque ad alendum corpus neceſſaria comparantes. Agriculturam

ram profecto Romani ſemper maximi fecerunt, ipſeque Magiſtratus Romanus *L. Quintium Cincinnatum* ab aratro arceſſitum ad Conſulatum evexit, ut Romanæ Hiſtoriæ memoriæ prodiderunt. Fas itaque eſſet, ut hoc tempore viri ſeduli, & induſtrii, licet genere adeò nobili non prognati ſint, otioſis & ignavis hominibus præponendi eſſent.

II. ARCANUM

Mercatoribus ditioribus donatum, ut ſine fœnore pecuniam & divitias ſuas augere queant.

QUanquam hoc arcanum, cum aliis, uſum Salispetræ in Metallorum emendatione utiliſſimum, concernentibus in *Tertiam Proſperitatis Germaniæ Partem* conjicere ſtatueram, ut ità Salempetræ ex abjectis, & tamen ubique ſe offerentibus rebus parandi, & ad uſum è re uniuſcujuſque futurum adhibendi anſam præberem; Certis tamen de cauſis propoſitum meum mutavi, & *Proſperitatis Germaniæ* ulteriorem deſcriptionem aliquandiu differre conſultius duxi. Cæterum perpendens, utiles Salempetræ conficiendi inventiones meas jam in uſum adhibitas eſſe, & proculdubio homines repertum iri, qui ad longe meliorem uſum, quàm ad pulveris

pyrii confectionem, Salempetræ translaturi sunt, intermittere non potui, quin hîc unicum bonum, & utilem ad metallorum emendationem Salempetræ usurpandi modum describerem, quem experiri unicuique integrum est, ac etiam audacter licet, quandoquidem ipsissimam veritatem scribo. Qui verborum meorum sensum assequutus, & metallicorum laborum aliquâ ratione peritus fuerit, labore suo non abutetur, sed fructum haud contemnendum ab eo repetet, ità ut quietam domi vitam sine proximi incommodo transigendo pane suo quotidiano fruiturus sit. Si quis vero sibi persuadere vellet, tale opus sine labore & molestiâ peractum iri, ac grandes auri massas in utramvis aurem otiosè dormienti allaturum esse; næ ille vehementer decipietur, manus aratro admovendas, & diligentiam adhibendam esse non considerans. Inveniuntur haud pauci sibi ipsis persuadentes, ditescendi rationem nullam aliam meliorem se ingredi posse, quàm si Alchimiam, pollicitis opimis divitem artem, susceperint. Verum enimverò, cum ars hæc insignem experientiam, & indefessam diligentiam requirat, & maxima hominum pars otiosè vivere, quam manus carbonibus immittere, & opus prudenter aggredi malit, utplurimum evenire solet, ut pecuniæ avidi stulti à vero scopo aberrantes, falsis processibus, à circumforaneis illis processuum falsorum negotiatoribus, irretiantur. Si homines isti

isti naturæ vestigiis insisterent, facilè scopum attingerent, & commodum sibi acquirerent. Eum in finem sine ullius rei omissione sequentem operationem clarè & dilucidè admodum descriptam propono, firmiter affirmans, secundum doctrinam meam descriptam operaturo eventum feliciter, & ex voto responsurum esse. Qui errando opus corruperit, sibi ipsi, & inscitiæ suæ, non autem mihi, errorem suum imputet, necesse est. Cuncta enim, ut diximus, hîc præscripta secundum literam intelligenda sunt, & etiam imitatione facili perfici possunt.

Operationis Modus.

℞. AUri unam, Cupri duas, & Reguli Martis tres partes, quas omnes in crucibulo bono & probè operto colliquatis, circumspectè admodum cavendo, ne prunæ in crucibulum incidant, & opus corrumpant. Omnibus colliquatis, & operculo remoto, ita tamen, ut prunæ, quod monuimus, nullæ in crucibulum delabantur, tantum benè siccati, & in pulverem redacti Salispetræ, quantum Cupri & Reguli in crucibulo fuerit, materiæ liquatæ in crucibulo injice, ac crucibulum eadem, quam commendavimus, præcautione operculo suo tege, prunisque ità crucibulum circunda, ut ipsi operculo non incumbant, sed hujus extremitas eò commodius forcipe aliquantum sublevari, ac

maſſa in crucibulo inſpici poſſit. Si enim ignis nimis magnus eſſet, Salpetræ ebulliens ex crucibulo erumperet, ac damnum afferret. Facilè autem hoc evenire ſolet, quandoquidem Salpetræ Regulum & Cuprum operatione ſuâ aggrediens, ebullit, intumeſcit, & ſe extollit. Unde neceſſitas poſtulat, ut hic labor in ejuſmodi fornace expediatur, qualis in 4. Furnorum meorum libro deſcriptus eſt, januas ſuas nimirum habens, quibus ignis regi poteſt, ut fortior, aut debilior reddatur.

Poſtquam igitur Salpetræ Regulum & Cuprum in ſubrubras ſcorias converſa imbiberit, quod ferè quadrantis, aut dimidiæ horæ ſpatio fieri ſolet, inferiore oſtio aperto, ſuperius clauditur, ut ignis validior evadens ſcorias liquefaciat, quò aquæ inſtar fluant. Si operculo parum ſublato ſcorias dictas inſtar aquæ fluere videris, craſſioribus & majoribus prunis circà ſuperiorem crucibuli partem exemptis, operculum quoque removebis, crucibulumque ipſum firmiter forcipe arreptum ex fornace eximes, ut liquefactam materiam in receptaculum probè cerâ oblitum, & calefactum infundas, in cujus refrigeratæ imâ parte ſe offert auri puri puti Regulus, qui à decuſſis ſcoriis liberatus, eo pondere gravior, & auctior erit, quod ex Cupro & Regulo Martis attraxerit. Et hoc erit quinquageſima pars ponderis, quod aurum habuit. Scoriæ ſubrubræ igneo ſuo ſapore linguam ferientes Salem petræ, & Cuprum ac

Regulum in ſcorias redacta continent, quæ ſi à Salepetræ ſeparare volueris, mox ubi regulum decuſſeris, in crucibulum, poſt effuſam materiam, in fornacem repoſitum remittes, carbonem materiæ in crucibulum injectæ impones, crucibulum probè opertum carbonibus circundabis, ac eos incendes, ut materia in crucibulo per quadrantem horæ partem ſtrenuè fluat. In hac operatione carbo, aut carbones impoſiti metalla, nempe Cuprum & Regulum Antimonii præcipitando à Salepetræ ſeparant, ut Cuprum cum Regulo miſtum in Regulum ſubſideat, & Salpetræ fixus ſeparetur, ac ipſi Regulo inſideat, à quo refrigeratus decutiendo removeri poteſt. Si operatione ritè defunctus fuerit, ferè omne Cuprum, & omnem Regulum recuperabis: Ipſi verò Salipetræ parum etiam deceſſit, qui aliam naturam induit, fixus evaſit, ac Salis Tartari viribus reſpondet. NB. quia Scoriæ illæ non adeo perfectè per carbones à Salepetræ removeri poſſunt, quin hic Cupri, & Reguli ſemper aliquid ſecum retineat, quod carbones præcipitare non potuerunt, in calido aliquo loco, ne humiditate diſſolvantur, conſervari poſſunt, ut, ſi copiam earum collegeris, prunis ſive carbonibus candentibus per fuſionem reductæ metalla ſua reddant; qua de re inferius plura dicentur.

Hic labor licet rudium & imperitorum captui non conveniat, factu tamen facilis eſt omnibus iis, qui aliquam ſaltem metalla fundendi cogni-

tionem habent. Operandi modos, qui omnes tàm accuratè tradi non possunt, ut mox quivis imperitus eos intelligendi capax reddatur, sciat oportet; qui hunc laborem suscipere cogitat. Veritatem scribo, & quidem adeò aperte, ut apertius scribere nequeam. Qui, quæ scribo, intellexerit, lætitiâ, & emolumento afficietur. Qui non intellexerit, si à præscripta mea doctrina aberrando sibi ipsi damnum intulerit, sibi illud imputet, & in me culpam non transferat. Non tyronibus, & laborum igne peragendorum imperitis scribo, sed iis tantum, qui aliqua cognitione præditi metalla liquefaciendo rite tractare norunt. Quæret hîc aliquis, utrum hoc Auri augmentum ex Cupro, an verò ex Antimonii Regulo oriatur? Respondeo: Ab utroque Cupro tamen magis quàm Regulo. Nullum enim Cuprum, aut Antimonium reperitur, ex quo prædicto modo aurum non eliciatur, cum utraque, aurum invisibile & spirituale, unum tamen plus altero, in se contineant, & cum auro fusa ipsi hoc allicienti & attrahenti concedant. Quotiescunque igitur Cuprum, & Antimonii Regulus ac Salpetræ cum auro colliquantur, & ab eodem rursus separantur, toties auro augmentum accedit, adeò ut labor hic singulis diebus octies aut decies repetitus haud contemnendo incremento aurum aucturus, &, præter omnes impensas quotidie insumendas, unius ex centum florenis lucrum redditurus esset. Lucrum certe iis, qui

pecuniam

pecuniam in fœnore ponere cupiunt, longè honestius & tutius, quam si fœnoris causa aliis nummos suos credendo, sortem cum usura periculo exponerent.

Verum enim vero cum labor hic crucibulis perficiendus, sicuti etiam grandioribus crucibulis perfici deberet, si lucrum aliquod expectandum esset, molestia & difficultate neutiquam careat, ac præterea eodem vix quater, aut quinquies quis diebus singulis defuncturus sit, si grandiora crucibula adhibere vellet; ut non dicam, quod ex parvorum crucibulorum usu, licet decies, aut undecies quotidiè adhibeantur, exiguum admodum lucellum prodeat: Apponam hic modum omnia crucibula removentem, & in eorum locum focos reponentem, qui neque exundando materiam liquatam effundunt, neque rumpendæ, aut rimis dehiscendo eandem dimittunt, ut crucibula faciunt, sed in furno aut fornace semper manentes omnem impositionis, & exemptionis molestiam respuunt. Crucibulum enim, quantumvis bonum, quod sæpius exemptum aëri frigido exponitur, & ex aëre frigido iterum in subitum, & fervescentem calorem transfertur, facili admodum negotio rumpi solet. Ex quibus omnibus patet, quantis molestiis & periculis obnoxius sit hic labor majoribus crucibulis utens, quibus ruptis, materia liquata effluit, & auri quantulacunque jactura omne lucrum speratum aufert, adeo ut hîc majoribus crucibulis

cibulis abſtinendum ſit, quamvis labor ipſe magnum commodum allaturus eſſet. Foci autem boni & fortes ad hunc laborem perficiendum ſine omni periculo adhibentur. Tamdiu enim in Fornace relinquuntur, quamdiu boni ſunt, maſſaque ipſa liquata non effluit. Si hunc modum operandi per focos non inveniſſem, operationem ipſam quoque non divulgaſſem. Eſt autem talis, ut ſequitur.

Focos parandi Modus.

COnficiendus datur circulus aut annulus ferreus quadratus, aut rotundus, unum digitum craſſus, quatuor altus, uno, quam altero latere aliquanto anguſtior, interiore ſuperficie probè lævigatus, ac duas anſas habens, cujus magnitudinem & ſpatium materiæ quotidianis laboribus tractandæ quantitas tibi definiet. Focum paraturus lævi alicui lapidi annulum tuum impones, ipſique lapidi probè incumbenti, terram tuam ritè apparatam ità immittes, ut annuli ſuperficiem ſuperiorem parum ſuperet. Hanc malleo ferreo latam extremitatem alteram habente fortiter, & firmiter in annulum iſtum ferreum impinges, ictus validos multoties repetendo, ac reliquam terram annuli ſuperficiem ſuperantem cultro abſcindes, ut annuli ſuperficiei exæquetur. Exæquatam cum annulo auferes, lapidis ſuperficiei tenui arenâ, aut potius crucibu-

lorum

lorum contuſorum pulvere tenuiſſimo conſtratæ cum annulo inverſam impones, ac alterum latus, quod lapidi incubuerat, eodem pacto fortiter compinges, ità ut utrumque terræ latus formæ, ſeu annulo iſti ſortiter impactum maneat. Hac ratione parato foco, latus majus cultro curvo duo manubria habente ità excavandum eſt, ut à ſuperficie annuli uſque ad medium declivi rotunditate ſe inclinans in medio digiti ferè craſſitiem, & ad annuli ſuperficiem ejuſdem craſſitiei ſpacium retineat, atque ita patinæ alicui rotundam aut Sphæricam cavitatem habenti ſimilis evadat. Tales foci, ſive teſtæ cineritiæ auro vel argento ad puritatem deducendis inſervientes in fodinis metallicis, ac officinis monetariis parari ſolent. Tandem excavata illa rotunditas lævi & rotundo malleo ubique læviganda, & poſt lævigationem totus focus cum annulo inverſus lævi aſſeri, ſine agitatione forti, imponendus eſt; Si interior annuli ſuperficies oleo oblita fuerit, facilius annulus ab ipſo abſtrahetur foco, qui calido aëri expoſitus paulatim exſiccatur, tandem aut planè ſoli ipſi exponendus, aut calidæ fornaci imponendus, ut omni humiditate ablatâ requiſitam ſiccitatem conſequatur, antequam, ut igne induretur, in furnum reponitur. Niſi enim probè ſiccatus fuerit, in furno rimis dehiſcet, & ad hunc laborem planè inutilis erit.

Foco exempto, & repoſito annuli ſuperficies interior

interior iterum oleo aut pinguedine aliqua oblinendus eſt, at rurſus alius focus, conficiatur, quorum tot parari poſſunt, quot vel neceſſitas poſtulat, vel terræ paratæ copia permittit. Terra, quam excavatio reliquam facit, eodem pacto, dum adhuc humida eſt, annulo impacta, & parata focos eoſdem ſuppeditat, adeò ut nulla planè terra pereat. Imò etiam terra iſta inſervit conficiendis operculis, illis arcuatis, quibus foci teguntur, ut carbones nulli in materiam impoſitam & liquatam incidant. NB. Duobus malleis non opus eſt, cum unus ſufficiat, una extremitate manum tranſverſam latus, ac lævus, ac alterâ rotundus, ut addita imago monſtrat.

Ratio conficiendi focorum Opercula, quæ Muffel *vocantur.*

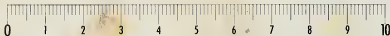
PRimo forma ex ligno paranda foco magnitudine reſpondens, ſed non uno manubrio, ut illæ, quæ ad conficienda opercula focorum, in quibus argentum purum redditur, adhiberi ſolent, verum duobus collis oblongis, ac ſine rimis, aut crenis, quæ aliàs incidi ſolent, ut operculum ità integrum maneat. Deinde huic formæ ligneæ terra applicanda, & uſitato more operculum fingendum eſt.

De

A. Iſt der Ofen wie er in der arbeit ſtehet.
B. Iſt der Vnterſtetheil des Ofens wie er offen ohne die vorder wand anzu ſehen.

C. Iſt das obertheil des Ofens
D. Der roſt in dem Ofen. E. der Herd.
F. der Müffel ſo auff den herd gehöret.

G. der Deckel dar mit der Ofen oben gedecket wird wann kohlen darin ſein vnd in voller arbeit ſtehet. H. das rauchfänglein an dem Ofen.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

De Fornacis, aut Furni figura.

FOrnax ità eſt ſtruenda, ut intus ſpacium tale obtineat, in quo ubique circumcirca focum in medio conſiſtentem, inter ipſius extremitates, & Fornacis parietes internos pro carbonibus tranſverſæ manus intervallum ad minimum reſtet. Ea propter foci magnitudo, fornacis magnitudinem metitur. Perinde autem eſt, ſive rotunda, ſive quadrata fuerit, modo bonis lateribus, aut lapidibus idoneis, & luto, aut terra ritè parata conſtruatur. Spithama ad minimum intereſſe debet inter fundum & craticulam, quam etiam in fornace firmam eſſe non oportet, ut quatuor pedibus inſiſtens, per anterius fornacis latus ſemper apertum, immitti, & extrahi poſſit, quandocunque neceſſitas id poſtulat. A craticulâ adhuc Spithamæ altitudine exſurget Fornax, undique ſtructurâ concluſa, & nullibi januis patens. Supra hanc Spithamæ altitudinem relinquendum eſt foramen manum tranſverſam latum, & altum, per quod focus inſpici, & metalla commixta imponi, & eximi, igniſque tranſitum ſuum habere queat. NB. Si autem focus latitudine ſua Spithamam tranſverſam ſuperaret, ac ideò ipſa Fornax major quoque eſſet, tum foramen illud nimis parvum, igni tranſitum debitum, & ſufficientem negaret; cui difficultati ut occurratur, proportionis debitæ habitâ ratione

& illud

& illud foramen majore ſpacio amplificetur neceſſe eſt. Ab hoc foramine ventilatione ſuâ ignem nutriente, altitudine duarum Spithamarum adhuc uſque ad ſummum foramen Fornacis per quod carbones injiciendi, ſtructura ejus aſcendat. Porrò ferreum conficietur operculum, concavâ ſuperficie clavis ferreis infixis, quibus lutum obductum inhæreat, ſcatens, & convexâ ſive ſuperiori, anſa aut manubrio munitum, quo prehendatur, quando foramen injiciendorum carbonum cauſa aperiendum, & poſt injectos carbones iterum claudendum eſt. Laborem exorſurus cratem primo immittes, ipſique pedem aut fulcrum ex luto firmo factum, huic vero focum paratum, focoque operculum, cui *Muffel* nomen eſt, impones. Hujus anterius collum anterius foramen, & poſterius poſteriorem Fornacis partem attingere debet. Ipſe pes quoque focum fulciens, collo, quod ipſum habere oportet, priorem etiam Fornacis partem tangere debet, ut ſpatium inter focum & Fornacis parietem intercedens probè claudat. Si etiam operculi, ſive *Muffelæ* collum, fundi collum, & parietem anteriorem attingendo non ſatis arctè clauderet, juncturæ iſtæ luto pilis mixto opplendæ, & occludendæ ſunt, ne igni per illas exitus pateat, cui alius tranſitus quam per operculi dicti poſterius collum, & ſub ipſo operculo in focum, & ex foco per anterius collum non eſt concedendus. Si ignis alium tranſitum, præter dictum, & quidem

dem per anterius collum, nactus fuerit, metallo non ſuppetet fervor, qui illud liquefaciat. Ideò hujus rei, tanquam potiſſimum totius fornacis conſtruendæ artificium concernentis, etiam potiſſima ratio habenda eſt, ut Fornax debitâ proportione & formâ erigatur. Sub crate ferreum Fornaci aptandum oſtium regens ignem, qui ejus ope augeantur, aut minuatur, prout neceſſitas juſſerit. Cæterum foramen alterum in ſuperiore & anteriore Fornacis parte igni tranſitum præbens, per quod metalla foco imponuntur & eximuntur, oſtio quoque muniri vult, ut, neceſſitate requirente, ignis regatur, &, ſi nimius fuerit, cohibeatur. Eidem caminus parvus aptandus, qui metallorum & carbonum fumum admodum noxium excipiat & emittat, ne operatori damnum inferatur. Omnibus his ritè paratis, Fornax probè ſiccata carbonibus implenda, & operculo contegenda, prunaque unâ & altera craticulæ inſertâ, januæ claudendæ ſunt, ut ignis paulatim accendatur, atque ità periculum caveatur, quod aliàs foco, & operculo, quo tegitur, ab ignis ſubito impetu imminet, cum facilè rumpi ſoleant. Fornace, foco, ac operculo focario probè candentibus, cochleari ferreo metalla, nimirum aurum, cui augmentum accedere debet, & cuprum atque Regulus Antimonii, ex quibus auro augmentum petendum, foco immittentur, inferior magna, & media janua parva aperientur, ut ignis viribus acquiſitis metalla confeſtim in

foco liquefaciat, quibus ritè liquefactis cochleari ferreo parum Salis petræ in pulverem ſiccum redacti injiciendum, qui mox materiæ iſtius liquidæ portionem in ſcorias mutabit. Eodem non amplius fluente, & ab operatione in metalla deſinente, ac inſtar ſcoriæ ipſis incumbente, alia Salis petræ portiuncula materiæ, ſeu metallis liquidis cochleari iterum injicienda eſt, quæ rurſus partem ipſorum in ſcorias mutabit. Hæc Salis petræ injectio tamdiu continuanda eſt, donec ſcoriæ non amplius duræ fuerint, ſed inſtar aquæ liquidæ maneant: id quod indicium eſt, Salem petræ Cuprum, & Regulum Antimonii ab auro abſtraxiſſe, & operatione ſuâ defunctum eſſe. Tantum autem Cupri & Reguli Antimonii foco imponendum non eſt, ut hic, ubi debita Salis petræ portio adjecta fuerit, uſque ad ſummum marginem impleatur, & carbones in vacuo foco fruſtra comburantur, quod probè notandum. Scoriæ fluidæ ex Sale petræ, Cupro, & Regulo Antimonii tamdiu ſuprà Aurum in fluxu conſervandæ ſunt, quam diu focus illud tolerare poſſe viſus fuerit. Nam quò diutius aurum ſub his ſcoriis in fluxu ſuo manſerit, eo plus auri ſpiritualis ex ipſis attrahet, & corporale reddet: atque ità eò majore augmento locupletabitur. Majoris certitudinis tamen causâ Scoriæ, poſtquam decem, aut duodecim horarum fluxu Auro incubuerint, ex foco eximi poſſunt, ut hoc inſpiciendo animadvertatur, an adhuc ſatis fortis, par eſſe poſſit diutius

diutius ſuſtinendis ſcoriis, quæ in diuturniore fluxu conſiſtentes focum attenuare, & foraminibus perforare ſolent, præſertim ſi ex terra bona, & ignis patiente paratus non fuerit. Si igitur fœcum adhuc ſatis fortem, ac craſſum, & foraminibus non perforatum deprehenderis, ſcorias auro in foco jacenti iterum adjunges, eaſque tamdiu in fluxu conſervabis, quamdiu focum huic operationi ſufficere poſſe putaveris. Scoriis quoque in fluxu ſe condenſantibus, ac difficilius fluentibus aliquid Salis petræ recentis injicias oportet, quo ad magis tenuem fluxum reductæ eò facilius alimenti, & augmenti particeps reddant Aurum, quod in hàc operatione ſeminis locum obtinet, ſicut Cuprum & Antimonii Regulus terræ vices obeunt, Auro alimentum, & augmentum ſuppeditando; In pluviæ locum ſuccedit Salpetræ, qui terram humectat, & fertilem reddit. Quò diutius igitur Aurum in hac terra jacet & creſcit, eò plus augmenti creſcendo acquirit. Poſteaquam verò focus igni tolerando non amplius par fuerit, aut ab ipſo opere ceſſare volueris, inferiorem januam aperi, & operculum à ſupremo foramine remove, ut ignis fervor à foco recedens per foramen illud ex fornace diſcedat, atque ità ſcoriæ craſſiores evadant, aurumque ſub ipſis dureſcat. Scorias unco ferreo ſenſim ab auro abſtrahe, ut hoc integrum, & in unam maſſam compactum in foco remaneat, & granorum inſtar ſcoriis non miſceatur, ac detri-

 mentum

mentum afferat. Omnibus ſcoriis exemptis, aurum ferro in cuſpidem acutam deſinente, & ipſi jacenti ſubmiſſo liberandum eſt à foco, ac forcipe eximendum, & ponderandum, ut, quid augmenti ipſi acceſſerit, deprehendatur.

NB. Quamdiu vigorem ſuum focus conſervaverit, ſatius erit, ut maſſa non eximatur, ſed in continuo fluxu ſupra Aurum relinquatur. Labor improbus non eſt, quandoquidem, prioribus carbonibus conſumptis alii ſolummodo ſubmittendi, ità ut hæc operatio, ſi modo foci probè confecti fuerint, aliquot dies ſine intermiſſione continuari queat, quod etiam fieri debet, ſi emolumentum aliquod ſperandum ſit. Emolumentum, inquam, de quo neutiquam dubitandum, ſi operatio rectè inſtituta fuerit. Præcipuè verò ſi bonum Antimonium, & ferrum bonum, ex quibus Antimonii Regulus conficiendus, ſuppetant. Nam quò plus Auri ferrum, Antimonium & Cuprum continuerint, eò plus Auri volatilis Aurum fixum, & ſub iſtis liquatum ad ſe trahet. Si autem iſtorum metallorum Auro plenorum penuriâ laboraveris, & vulgaribus contentus eſſe coactus fueris, nihilominus operatione tuâ augmentum nanciſceris. Intereà tamen meliora metalla nactus, etiam quæſtuoſiore operatione majus lucrum acquires. NB. Ubi metalla Aurum continentia in promptu fuerint, non opus eſt, ur primæ ſcoriæ in tàm diuturno ſuprà Aurum fluxu conſerventur, cum mox, poſtquam

quam à Salepetræ Cuprum, & Regulus Antimonii ſubacta fuerint, unco ferreo removeri ab Auro, & mox nova metalla ſubmitti, & per Salempetræ in ſcorias redigi poſſint. Labor hic ſcoriis detractis nova metalla ſubmittendo iteratus & continuatus longè majus augmentum Auro collaturus eſſet, quoniam Cuprum, Ferrum, & Antimonium quandoque multum Auri corporalis recondunt, quod in metallorum illorum in ſcorias redactione mox ſe Auro aſſociat. Quando igitur ſcoriæ detrahuntur, ac ſæpius nova metalla in ſcorias redigenda ſubjunguntur, fieri non poteſt, quin Auri major copia ſe offerat, quam ex primis ſcoriis prodeat, in quibus ſolummodo Aurum illud Spirituale ab Auro fixo addito corporeum redditur. Novorum metallorum additio, & ſcoriarum abſtractio quotidie decies, quindecies, imò & vigeſies iterata magnum Auro incrementum adjungat neceſſe eſt, ſi metalla aurum ſpirituale & corporale comprehendant.

Scoriæ abſtractæ in Fornacis ejuſdem foco (quorum plures in promptu eſſe debent) reduci, ac Cuprum cum Regulo ex ipſis præcipitari, & ad uſus alios, quorum cætera mea ſcripta paſſim meminerunt, adhiberi poſſunt. Præcipitantur autem injectione pulveris carbonum, aut Antimonii. Ratio præcipitationis hæc eſt: Salpetræ ſulphurea metalla Cuprum puta, & Regulum Antimonii Martialem abſorbuit, ac in ſcorias

mutavit. His ſcoriis ſi aliud aliquod Sulphur injiciatur, quod Salpetræ magis appetit, quam Cuprum & Regulum Antimonii, his, quæ prius arripuerat, dimiſſis, ac ideò fundum petentibus, illud arripit. Tàm purè autem Regulus & Cuprum præcipitando ſeparari non poſſunt, quin aliquid ex ipſis adhuc Salipetræ adhæreat. Unà hæc figi poſſunt, ut in fuſione rurſus aurum reddant, aut fixum Nitrum ex ſcoriis aqua pluvia extrahitur, aliis poſtea laboribus adhibendum, ut in ſequentibus docebitut. Reſiduæ ſcoriæ uſui quoque adhuc eſſe poſſunt figulis, quibus ad vaſa ſua figulina vitro obducenda inſervient. Verumenim verò ſi ſcoriæ & Salpetræ non ſeparantur, ſed unà relinquuntur, ſive figantur, ſive ad Salispetræ confectionem, aut agrorum ſtercorationem, de qua mox dicetur, uſurpentur, plus tamen commodi afferent, quam ſi à ſe invicem ſegregentur. Modi hæc faciendi, quiſque ordine ſuo, deſcribentur. Prius tamen Probam exhibere conſultum mihi viſum fuit, ut unicuique innoteſcat rei hujus certitudo, quod videlicet non ſolum labor hic utilitatis non contemnendæ operatores participes reddat, ſed etiam veriſſimum, & certiſſimum Auro incrementum accedat. Ut etiam eo audacius, & confidentius ſuſcipiatur hoc opus magnâ operatione inſtituendum, Proba & experimentum, quo Auro incrementum ex Cupro & Regulo Antimonii accedere demonſtro, ſic ſe habet.

Accipe

Accipe frustulum Argenti auro suo per aquam fortem orbatum, ut ità nihil amplius auri inesse ipsi certo scias; cui tantum Cupri, & Reguli Antimonialis in fusione adjunges, ac utrumque iterum per Salem petræ in scorias redactum ab eo separabis, ut Argentum malleabile aut ductile remaneat. Hoc in aqua forti solutum instar pulveris subrubri aurum, quod ex Cupro, & Antimonii Regulo sibi attraxit, in fundo non solutum relinquet. Quantum jam hujus Auri fuerit, tantum & non plus Auri corporalis Cuprum, & Regulus Antimonii continuerunt, quod Argentum absorbuit. Scoriæ nullum amplius Aurum corporale possident; sed spirituali abundant, quod sequenti experimento comperies. Scorias illas novo crucibulo immissas pauco carbonum pulvere tege, ac crucibulum Fornaculæ, cujus ignem ventus regit, impone, ut omnis materia liquescat: In liquatione hac Salpetræ, sive Nitrum mavult aggredi Sulphur illud in carbonibus, quàm in metallis, ac eidem se associans Cuprum ac Regulum Antimonii dimittit. Quo facto, massa liquata in receptaculum ferreum effunditur, & ab ea refrigerata decutiendo Regulus, qui in fundo subsedit, semovetur, qui erit idem Cuprum & Regulus Antimonii, quæ corporali suo Auro Argentum orbavit; quod demonstro, ut sequitur.

Accipe frustulum Argenti cuncto suo Auro nudati, quod cum dicto Regulo per fusionem

conjunges, & eodem, quo dictum est in antecedentibus, modo massam liquatam per Salem petræ in scorias rediges, ac ab ipsis in receptaculum effusis, & refrigeratis Argentum separabis. Hoc in aqua forti solutum nullum pulverem subrubrum, ut prius Argentum, in fundo relinquet. Unde luce meridianâ clarius patet, Cuprum, & Antimonii Regulum omne suum corporale Argentum priori Argento in fusione concessisse, quod tamen paucum nemini emolumento esse potest, nisi hoc labore cum novo Cupro & Regulo Antimonii multoties repetito majus lucrum acquiratur. Quoniam vero hæc iteratio Cupri & Reguli Antimonialis, ut & Salis petræ copiam haud exiguam, ut Argentum ad Auream naturam traducatur, requirere solet, ac prætereà non unusquisque Cuprum, & Antimonii Regulum auro suo privata emolumento aliquo sibi utilia reddere, aut ad alios labores adhibere, novit, ipseque Salpetræ haud rarò pretio satis magno venditur, haud multum profectò commodi ex eodem hoc labore proficisci posset. Commodum tamen haud exiguum ii consequentur, qui post Auri extractionem metallis illis, Cupro puta, & Antimonii Regulo, ac Salepetræ uti noverint, quod in cæteris meis scriptis passim monstravi. Non tamen ità cum Argento, quam cum Auro, cum quo dicta metalla liquata, & in scorias à Salepetræ mutata, longè majus lucrum afferunt. Nam Argenti aliquid consumitur,

tur, ut ipſi aliquid deceſſiſſe deprehendatur: Auro nil deperit, ſi crucibula firma nihil de maſſa liquata effuderint, aut emiſerint. NB. Si Argentum aliquem quæſtum conferre deberet, Ferrum, Antimonium, & Cuprum Auro prægnantia conquirenda, & ab Argento ſæpius abstrahenda, ipſaque metalla ad hunc laborem uſurpata poſt uſurpationem ad uſum emolumentum afferentem transferenda eſſent, ut de Salepetræ non dicam, qui ab illis ipſis longè minoribus ſumptibus conficiendus eſſet, quos emolumenti Argento conſequendi deſiderium teneret. Nos experimenta hæc in medium attulimus, ut demonſtraremus, unumquodque Cuprum, ac quemvis Regulum Antimonii & Ferri aliquid Auri corporalis poſſidere, & in ſcorias redacta Auro, vel Argento adjuncto concedere; Præter illud verò nihil amplius ipſis extorqueri poſſe, niſi in ſcorias per Nitrum redacta aliquandiu ſuprà Aurum & Argentum, & quidem ſupra illud melius, quam ſupra hoc, in fluxu conſerventur, ità ut indeſinens Auro augmentum ſe inſinuare poſſet, quod ſequenti experimento parvo quilibet experietur.

℞. Cupri & Reguli Antimonii, quibus jam corporale ſuum Aurum ab alio Auro addito ſubtractum eſt, ut nullum amplius in ipſis reſiduum ſit, quantillum vis, cum Auro liquefac, & Cuprum ac Regulum per Salempetræ, conſueto modo, in ſcorias converte, quas per quinque,

ſex, octo, aut decem horas in fluxu ſuprà Aurum conſervabis, ac cum Auro poſtea in receptaculum effundes, quod à ſcoriis ſeparatum, & ponderatum pondere ſuo tibi monſtrabit augmentum, quod ſibi hac operatione adſcivit. Augmentum hoc ex duplici illâ materiâ additâ, Cupro nimirum, & Regulo Antimonii Mart. profectum eſt; ità tamen ut ex illo plus, quàm ex hoc acceſſerit, quod hoc experimentum docebit. ℞. Partem unam Argenti, quod omnis Auri expers eſt, & unam partem Reguli Antimon. Martialis, crucibuloque impoſitas Salispetræ adjumento, uti jam ſæpius dictum eſt, in ſcorias redige, probéque liquefactas effunde in receptaculum fuſorium oblongum, ut in virgas tenues abeant; quæ ubi refrigeratæ fuerint, ſcorias malleo ſeparabis ab Argento, quod purum, album, & facilimæ erit fuſionis, ſed Auri nihil omninò continebit. NB. Sed ſi Argento & Regulo Antimonii etiam Cuprum addideris, & materias eaſdem Salispetræ auxilio in ſcorias mutaveris, atque ita in ſcorias mutatas probéque fuſas in receptaculum infuderis, ità ut ſcoriæ tantum ſuprà Argentum fluant, hoc idem Argentum malleo à ſcoriis ſuis ſeparatum, vel aquâ macerando ab iis ſejunctum ea parte, quæ ſcoriis fluidis tecta fuit penitus invenies deauratum, & quidem ità deauratum, ut vix digitis elui queat, quod Aurum ex Cupro potiſſimum ipſi ſe adjunxit. Si enim ex Regulo plus Auri acceſſiſſet,

ſet, etiam Argentum eodem fuſum neceſſario deauratum foret, quod tamen ſine Cupri acceſſione fieri non ſolet. Hinc tamen non eſt, cur aliquis ſibi forſan perſuadere poſſet, ſe Regulo Antimonii omiſſo idem ex Cupro augmentum conſequuturum eſſe, eo quod potiſſima Auri pars ex Cupro proveniat. Nam ſine Antimonii Regulo Cuprum ſe per Salempetræ in ſcorias redigi non patitur, atque ità neceſſario poſtulat, ut dicto modo omnes illæ materiæ conjungantur, ſi quid emolumenti acquirendum eſt.

Habes hîc, Benevole Lector, Specimina ſatis multa, quæ tibi ad rei certitudinem & veritatem explorandam ſufficiunt: Cuivis jam integrum eſt majoribus & prolixioribus operationibus viam præſcriptam ſuſcipere & ingredi, ut lucri optati compos fiat. Eum in finem deſcribere, & revelare eam volui, ut avaris illis Euclionibus & fœneratoribus, qui ſanguiſugarum inſtar ſuccum & ſanguinem miſeris & pauperibus exſugunt, & tamen nunquam exſaturari ſolent, meliorem & honeſtiorem indicarem modum, & rationem cujus ope divitias & facultates ſuas, quibus animam, & ſalutem ſuam confidunt, augere queant. Etenim me non latet, quomodo jam cum hominibus non corde ſed ore Chriſtum profitentibus comparatum ſit. Divites magis ac magis pecuniæ corradendæ, & accumulandæ inhiantes nihil penſi habent, num divitiis per fas aut nefas potiantur, cum tamen illas

illas non ut proprias possideant, sed à Deo accipiant mutuo, quò ad debitum usum adhibeant, Dei nimirum gloriam, & proximi egeni commodum. Sed multò aliter, proh dolor, ævo hodierno evenire, imo & contrarium planè fieri videmus. Nam si tenacissimus aliquis Euclio hodiè magnam pecuniæ vim corrasit, ac nescit, quo pacto eam impendat, ut plures divitias eadem corradendo granaria & cellas distentet, Judæo alicui paratam suam pecuniam tradit, ut tanquam acuto cultro Christianos deglubat. Religioni profecto duceret Christiano alicui eandem concredere, ut quinque aut sex florenorum pro centenariâ sorte usurâ quotannis fruatur, cum inter Christianos usura major odiosa sit, & probro ducatur. Ideò majoris usuræ causâ Judæos accedit acerbo ejusmodi gladio miseros Christianos jugulantes & deglubentes. Etenim hi decem florenorum usuram pro Centenariâ ejusmodi sorte Euclioni isti solventes, eandem pecuniam iterum pauperi alicui & necessitate afflicto dare mutuo solent, ac duplam accipiunt usuram, viginti scilicet florenorum, quam à Christianis aliis poscere Euclio iste, Christianus non re sed nomine, postulare non audet. Ità pauperes Christiani falsorum Christianorum pecuniam à Judæis mutuo accipere & viginti florenorum usuram solvere coguntur. Atque hodierni Mundi mos hic apud Christianos hodiernos viget. Annon longe melius, & hone-

honestius facerent illi qui Auro & Argento cumulati, & eorundem augendorum avidi dictâ & præscriptâ ratione uterentur, cum opulentiam suam meliore conscientiâ augendo neque Deum, neque homines offensuri, nec ulli injuriam facturi, sed potius honestum & legitimum exercitium habituri essent, quo sine ullius hominis molestiâ & incommodo sortem suam augere, & proximo suo egeno ac in angustiis constituto opem à Christianâ dilectione injunctam ferre possent. Accedit quod hac ratione de sorte sua certi non cogantur eam periculo exponere, & vereri, ne ejusdem cum usurâ jacturam faciant, quandoquidem domi servant, & majus inde lucrum acquirunt, quàm si Judæis Christianos ejusmodi technis pessundantibus mutuo darent. Eâ de causa opus fuit, ut hanc operationem publici juris facerem, si forsan reperirentur, quibus eandem effectui dare placeret. De commodo & utilitate non est cur quis dubitet, siquidem de rei certitudine propositis experimentis periculum facere poterit, antequam operationem ipsam majorem aggrediatur. Materiæ paratu sunt faciles. Ungaria, & montes inter Bohemiam & Misniam interpositi magnam Antimonii copiam sufficiunt; Cuprum ubique reperitur; Salispetræ ingens vis passim ex lignis parari potest; Carbonum quoque nulla est penuria: Nihil hîc nisi homines seduli & prudentes desiderantur, qui operationem hanc effectui dare

non

non recusent. Rerum mearum satagi, plura à me Deum non postulaturum spero. Quod toties dixi, repeto, & adhuc dico, quod hæc operatio vera sit, & maximam utilitatem afferat, modò rectè, & debito modo instituatur. Inter ea, quæ ad operationem requiruntur, Salpetræ primas tenet; Quem qui sine magnis sumptibus & impensis parare noverit, eum moneo, ut operationem audacter aggrediatur. Sin verò magno precio constiterit, nemini author sum, ut eam suscipiat, in quâ Salispetræ magna copia comburitur, & consumitur, è contrario verò Antimonii, & Cupri parva fit jactura. Potest autem hoc Auri augmentum optimè cum Vegetabilium augmento comparari. Vegetabili aliquo semine si ager aliquis probè stercoratus conseratur, illud nutrit, & auget; Quodvis verò semen etiam illud attrahit, quod ipsius augmento, & nutrimento inservit; reliquum sibi inutile omittit. Idem etiam de Auri augmento hoc intelligendum est. Sicut enim terra omnis generis herbas spirituali modo occulit, & nihil corporale, visibile aut palpabile in lucem profert, nisi illud à semine, quod terræ inseritur, attrahatur, & hac ratione seminis naturâ, efficaciâ, proprietate & viribus, occulta & spiritualis essentia visibilis, palpabilis, & corporalis reddatur. Prout semen igitur naturâ sua affectum fuerit, tale etiam corpus, ac non aliud producet. Sicut igitur augmentum hoc Vegetabile non ex

ipsâ

ipsâ terrâ, quæ per se mortua est, sed ex Sale, quem visceribus suis occultat, tanquam ex Subjecto & nutrimento universali prodit; Ità etiam in Metallis fieri solet. Omnia enim metalla spirituale Aurum occultant, quod commodius visibile & corporale reddi non potest, quam additione Auri Corporalis, quod Spirituale Aurum attractum in corpus redigit, ad quam tamen operationem Metalla omninò, ut terra in Vegetabilibus, per se mortua & inepta sunt, nisi per fimum mineralem, i.e. Salempetræ, stercorentur, ac viva, & fertilia reddantur. Ex quibus omnibus iterum liquet, quod Salpetræ, augmentum, & nutrimentum illud Universale æquè in fimo Vegetabilia Terræ, quàm extra fimum metalla inferiora augeat & emendet: quod tamen posterius paucis innotuit, ac ideò etiam proculdubio paucis verisimile aut credibile videtur. Quicunque tamen ex his, quæ dicta sunt, nec discere, nec ipsis etiam fidem adhibere cupit, & potest, in eo docendo oleum & opera perditur, utpote cui inter fratres ignorantiæ consenescendum erit. Me clarâ satis, & apertâ descriptione Auri augmentum ex imperfectioribus metallis, Salispetræ adjumento erutum, in lucem emisisse arbitror. Qui capit, & intelligit, debitâ operatione eo labore defungetur. Qui nec capit, nec intelligit, eidem consultius est, ut labore ac temporis, & impensarum abusu supersedeat, & studium suum iis

re-

rebus impendat, quæ ipsius captum non superant.

Scoriarum tandem, quas hæc operatio reliquas facit, ne jactura aliqua fiat, indicare quoque me oportet, quem usum habeant, & quid commodi afferant. Animadvertendum est autem, pauciores, aut plures scorias superfuturas esse in hac operatione, prout ea exercebitur. Si bonum Antimonium, Cuprum, & Ferrum, quæ Corporale Aurum contineant, copiosè in promptu fuerint, ac Salispetræ copia suppetierit, etiam peculiari viâ proceditur, nec tanti fit nonnulla talium materiarum jactura, si non penitus & perfectè ad utilitatem revocatæ fuerint. Materiarum enim istarum, Reguli nempe Antimonii Martialis, Cupri Auro prægnantis, & Salispetræ si copia satis magna suppetat, in scorias redigendæ sunt suprà Aurum fluitantes, ut Aurum suum Auro addito relinquant. Fugacis autem, & Spiritualis Auri, quod continent nulla ratio habetur, sed cum scoriis sepositum quâcunque ratione fieri potest, ad emolumentum aliquod revocatur. Auro autem novum Cuprum, & novus Regulus apponitur, scoriæque rursus ad usum alium seponuntur, adeò ut uno eodemque die labor ejusmodi novas materias adjungendo, & scorias toties removendo decies aut duodecies iterari queat. Unde fit, ut Aurum quavis vice insigni augmento locupletatum uno die plus Auri corporalis ex istis ma-

teriis attrahat, quàm Spiritualis Auri quatuordecim diebus attraheret, si materiæ dictæ Spirituale tantum Aurum continerent. Sed ad eum laborem è contrario magna Reguli Antimonialis, Cupri, & Salispetræ copia requiritur, quæ si tolerabili pretio comparari nequeunt, labor majorum erit impensarum, quæ tamen non respiciendæ, cum Metalla, si Auro corporali prægnantia fuerint, sumptus & impensas abundanter sarcire possint, præcipuè si ex scoriis emolumentum acquiratur, quod mox ostendemus. Quod si verò dictarum materiarum copia defuerit, adeò ut ex vulgari Antimonio, & Cupro Aurum Spirituale tantummodo extrahendum foret, tot scoriæ faciendæ non essent, sed sufficeret, ut primæ scoriæ tamdiu in fluxu suprà Aurum aut Argentum relinquerentur, quamdiu aliquid augmenti ipsis concesserint. Nullius verò alterius rei additio intereà requiretur, quam Salispetræ, cujus parum scoriis induratis injiciendum, ut magis fusiles reddantur, & fluxu suo Aurum tegant. Hinc labor tanti non constiturus esset, & non nisi major carbonum copia requiretur. Ipse autem labor etiam adeò molestus non foret, cum tantum duabus aut tribus horis inspiciatur oporteat, & ignis à puero aliquo regi possit. Fornax ipsa etiam si ita strueretur, ut instar pigri Heinzii (ut appellare solent) carbonibus semper allabentibus ignis nutriretur, noctes atque dies operatio sine ulla

inſpectione exerceri poſſet, quæ etiam neceſſario ità fieri deberet, ſi debito modo exercenda eſſet. Metallis vero Aurum corporale continentibus ſi quis abundet, ac ideò poſt ſingulas operationes ſcorias removere, ac nova metalla imponere cogatur, majorem etiam curam, & inſpectionem adhibeat neceſſe eſt, quandoquidem ſingulis horis ſcoriarum detractio & novorum metallorum impoſitio fieri poteſt. In hujus Operationis inſtitutione igitur materiæ ad operandum ſuppetentes reſpiciendæ ſunt, quæ naturæ ſuæ convenientem & conſentaneam operationem poſtulant, ut exſpectato commodo & lucro ſuum operatorem locupletent.

Porrò, nec Antimonio, nec Cupro aut Ferro, quæ Auro corporali abundent, in promptu exiſtentibus, ac ipſo ſolo Salepetræ abundanter & ſine magnis ſumptibus parato ſuppetente, aliâ ratione operatio inſtituenda, & adminiſtranda eſſet. Nam poſtquam Regulus & Cuprum in fluxu ſuper Aurum per Salempetræ in ſcorias redacta ſunt, non detrahuntur, & removentur ab Auro, ut aliâs fieri ſolet, ſed Cuprum cum Regulo per pulverem carbonum ex Nitro præcipitatur, quâ in præcipitatione Aurum in ſcorias redactum metallum ad ſe recipit, ità ut ſolum Nitrum fixum removeri debeat, poſteà ad alios uſus denuo adhibendum. Cuprum autem & Regulus novi Salispetræ additione rurſus in ſcorias rediguntur, ac ex Salepetræ per pulverem carbonum

bonum præcipitantur, & ipse Salpetræ iterum removetur. Sic Cuprum & Regulus semper in fluxu apud Aurum in foco manent, & nil nisi adjectum Nitrum singulis vicibus sejungitur.

NB. Hic labor quidem tantum Auri non elicit, quantum ille, quo semper & singulis vicibus novo metalla Auro adduntur: Sed tamen illi operationi præstat, quæ in continuo fluxu Metalla supra Aurum conservat, & nova non addit. Nam quoties Cuprum cum Regulo à Nitro aduruntur, toties nitrum aliquid Sulphuris superflui ex Cupro & Regulo consumit, & comburit, quò plus autem Sulphuris combustibilis comburitur, & consumitur, eò plus Auri Spiritualis in ipso solvitur, ac Auro Corporali sibi adjuncto accedit, ut in ipso corpus assumat.

Atque hæc est differentia harum Operationum, ex quibus eam seligere quis poterit, quæ ipsi placuerit, aut potius quam materiæ ipsi concesserint, quas in promptu habebit. Quamcunque verò aggressus fuerit, commodo haud contemnendo afficietur, præcipue si Nitrum magno precio non constiterit, aut ipse exiguis sumptibus illud parare noverit.

Quo pacto ex Scoriis post hanc Operationem residuis emolumentum capiatur.

ARtis studiosus sciat oportet, inter scorias per sæpius dictas operationes ab Auro remotas discrimen esse. Illæ quæ ab Auro solo in foco remanente remotæ sunt, & in quibus Nitrum, Antimonium & Cuprum mixta manent, Metallicæ sunt, ex quibus Metalla, Cuprum puta & Regulus, per carbonum, aut Antimonii crudi injectionem præcipitari & separari possunt.

Scoriæ, ex quibus in foco metalla jam præcipitata & separata sunt, nihil aliud sunt, quam Nitrum fixum. Differunt quoque scoriæ, in quibus metalla per Antimonium præcipitata sunt ab illis, in quibus præcipitatio per carbones facta est. Illæ pluris Sulphuris participes sunt, hæ paucioris. Nam Carbonum Sulphur naturâ suâ ab Antimonii Sulphure differt, & requirit, ut differentia observetur, & utræque scoriæ ad debitum usum adhibitæ etiam emolumentum speratum afferant. Discrimen autem hoc est. Quando Cuprum cum Martis Regulo adjectis carbonibus præcipitatur, tunc Cuprum cum Regulo Antimonii præcipitatur, ferrum autem, quod in Regulo fuit, præcipitationem non

non admittit, ſed in ſcoriis manet, unde fit, ut Reguli poſt præcipitationem leviores comperiantur, quàm cum in crucibulum immiſſi ſunt. Quicquid igitur præcipitato Regulo decedit, illud neceſſario in ſcoriis remanſit, ac eâ de cauſsâ illæ ſcoriæ durioris & difficilioris ſunt fluxus, & craſſiores illis, quæ poſt præcipitationem cum Antimonio reſiduæ ſunt. Nam quando Antimonio injecto metalla præcipitantur, uni libræ ſcoriarum uncia una Antimonii plus minus, imò etiam plus, quandoque, injicitur, quod omne Cuprum & omnem Regulum à Nitro attractum præcipitat, & promtiorem ſcoriis fuſionem conciliat. Nihil tamen eſt, quod accuratius & certius differentiam doceat, quam ſi ſcoriæ aquâ affusâ eluantur, & in lixivium redigantur. Scoriæ quibus carbones injecti ſunt, clarius & acrius reddunt lixivium, quàm illæ, quibus Antimonium injici ſolet. E contrario Antimoniales ſcoriæ propter Sulphur Antimoniale & combuſtibile ſiccioris ſunt naturæ & proprietatis.

Optimum in utriſque ſcoriis eſt Nitrum fixum, quod ex ipſis aquâ elici, & ad varios uſus cum utilitate haud exiguâ adhiberi poteſt.

Primo ex his ſcoriis Spiritus vini affuſione bona, & medicando apta Tinctura extrahitur, cujus in diverſis Scriptorum meorum locis mentio jam facta hîc ſuperfluam repetitionem non

requirit. Scoriæ ipsæ insigniter omnibus rebus crescentibus, seu Vegetabilibus medicantur, cum in eorum stercoratione omni fimo, & ipso communi Salipetræ longè antecellant, temperandæ tamen prius, quia nimis igneæ existunt, si ità per se adhibeantur. Stercorant itaque & augent non solum Aurum, sed etiam purissimâ suâ essentiâ per Spiritum Vini extractâ humani corporis sanitatem, ac ipsorum Vegetabilium augmentum efficaciter promovent, id quod verissimum est. Celerius enim, & evidentius Auri augmentum, celeriorem & evidentiorem valetudinis humanæ conservationem, ut & ipsorum Vegetabilium crescentium promotionem nec vidi unquam, nec auditu percepi.

Haud injuriâ quis hisce scoriis *Philosophici fimi* nomen imposuerit, quia in Vegetabilibus, Animalibus, & Mineralibus crescendi augmentum, & emendationis causa existunt, nec in ejusmodi operationibus ullum in mundo par, aut simile habent.

Ipsarum odor excrementa humana redolet, nec aspectu ipsis dispares sunt, usu vario tamen efficacissimæ.

Magni momenti multa in ipsis deprehendi & animadverti, quæ omnia ut describam, meum non est. Quis novit, quæ magna in ipso adhuc occulta jaceant, quæ me juxta cum plurimis adhuc latent. Illa, quæ hactenus scripsi, manibus meis sæpissimè tractavi, & plurimis experimen-

rimentis expertus ſum. Non ea trado, quæ auditu ab alis hauſi, aut in libris aliorum legi, cum firmiter ſtatuerim, ea tantum in medium proferre, quæ ipſa experientia infallibilis me docuit, adeò ut unicuique audacter, & ſine ulla dubitatione ipſis fidem adhibere liceat.

Aliàs Nitrum hoc fixum iiſdem præditum eſt viribus, quibus & cætera lixivia fortia pollent: Efficacius tamen eſt quovis lixivio vulgari, eò quod Nitrum maturitate ſua fixum ſalem lignorum ſuperat. Reliquiæ ſcoriarum, ex quibus lixivium extractum eſt, vaſis terreis vitro obducendis inſervit.

Si varius & plurimus harum ſcoriarum uſus hîc mihi deſcribendus foret, Tractatus hic præter inſtitutum meum in grandem librum excreſceret, imò peculiari libro grandi omnia conſcribenda eſſent.

Quem plura de Nitro fixo cognoſcendi lubido inceſſerit, Alteram Furnorum meorum, ut & Alteram Pharmacopœæ meæ Spagyricæ partem, præcipuè verò Explicationem Miraculi Mundi legat, ubi multa admiratione digna inveniet. De fimo Philoſophico plura ſciendi avidus conſulat 35. articulum explicationis Miraculi Mundi in Apologiâ meâ contra Farnarri libellum famoſum, & in hoc Tractatu deſcriptionem mei præli, quo lignorum ſuccus exprimitur. In locis iis inveniet, quæ ipſi dilucidâ explicatione abundè ſatisfacient. Lectori Benevo-

lo igitur unicâ hâc operatione offertur Medicina Vegetabilium, Animalium, & Mineralium defectibus perfectè medicans, pro cujus largitione Deo ſufficientes gratias agere non poſſunt homines ditati admirabili, & incomparabili ſubjecto Univerſali, abjecto nimirum & contempto Salepetræ, de quo propediem ſequuturâ alterâ Parte *Miraculi Mundi*, Deo dante, pluribus agemus.

Unicâ, inquam, operatione commodum promovetur Summorum, ut aurum ſuum augere diſcant, imorum, ut agris ſuis ſtercorando fertilitatem concilient, & omnium hominum, ut valetudinem bonam conſervent, adeò ut nemo ſit futurus, in quem ex ea utilitas non ſit redundatura.

Non poſſum hîc quin commemorem, quid mihi aliquando hanc operationem adminiſtranti uſu venerit. Quando Cuprum & Regulus Antimonii Martialis fundendo commiſcentur, ac Nitri adjumento in ſcorias rediguntur, materia inde exiſtit mirabilis, quæ pulcherrimis obducta coloribus Iridem aut pavonis caudam æmulatur. Cum igitur eadem operatione aliquando occupatus colores tam varios conſpexiſſem, mox in eas incidi cogitationes, an ea materia Tincturæ alicui conficiendæ, quæ per projectionem imperfectiora metalla in Aurum commutaret, non apta foret. Præcipuè cum apud plæroſque Philoſophorum legerim, quod Ferro & Cupro majorem, quàm Auro ipſi, tincturæ copiam attribuant,

buant, cogitandi occaſio mihi oblata eſt, annon hæc conjunctio Martis, & Veneris adulterium à Poëtis decantatum, aut multo potius Philoſophorum Vitriolum eſſet. Hæc enim materia pulcherrimam ſuam viriditatem non ſolum in igne, ſed etiam extrà illum, æquè humida ac ſicca conſervat. Vnde mihi perſuadere incepi, Ferrum eſſe Aurum Philoſophorum, ac Cuprum eorundem Lunam; Antimonium vero Argenti vivi vices obire, ac Nitrum fungi Solventis aut Balnei munere, in quo ſolvantur, & digerantur. Harum rerum omnium conſideratione motus, ut pro ſimplicitate meâ periculum facerem, materias omnes dictas vitro impoſitas Vulcano commiſi, quo per gradus adminiſtrato, omnes unà materiæ in nigrum colorem abierunt. Succeſſit pulcherrima viriditas coloribus variegatis caudam pavonis referens, quæ per aliquot ſeptimanas in igne continuo duravit. Cum autem omnino non mutaretur, tædio tandem affectus pulcherrimam materiam ex vitro exemptam, ac crucibulo impoſitam, ut eo minore labore hac operatione defungerer, furno vitriario impoſui, ac poſt triduum rurſus exemi, ipſamque materiam omnem in ſanguinei coloris vitrum non tamen pellucidum commutatam deprehendi. Crucibulo fracto offendi parvum in fundo regulum colore ferreo, qui plumbo excoctus album reddidit Argentum, quod Aquâ forti ſolutum Auri nihil ad fundum demiſit. In admirationem raptus cogi-

tare cœpi, undenam illud Argentum provenisset, quandoquidem ego non Argentum, sed Aurum exspectaveram. Tandem causâ inventá, in eam incidi opinionem, quod ex hoc Subjecto, uno codemque labore, & rubra & alba tinctura confici possit. Rei tamen veritatem experimentis explorare, & plura investigare per tempus & occasionem mihi hactenus non licuit, forsan inposterum nihil eâ in re tentaturus. Quæcunque hîc scripsi, ideò tantum revelare volui, ut aliis quærendi cupidis materiam suppeditarem, in qua examinanda & perquirenda desudent, & cujus pervestigatione aliquid boni consequantur.

Hoc in præsentia operæ pretium duxi monere eos, qui figendo, ut Chymici vocant, subjectum aliquod ad constantiam in igne deducere student, ut vasa sua probe muniant, ac claudant, & probe muniendo & claudendo caveant, ne aër, magnum operationis impedimentum, vel minimum aditum offendat.

Exempli causa: Carbo ligni maximam partem ex fugaci, & immaturo Sulphure paucis fecibus commixto constat. Crucibulo aperto immissus, ac parvo igni impositus mox comburitur, omnibusque consumptis nil nisi parum falsi cineris in crucibulo reliquum facit. Crucibulo autem probè clauso, & contrà aërem munito maximo igni commissus, ac per multos annos in eo detentus necquicquam ponderis, coloris, & corporis sui perdet, ac niger carbo sine ullâ sui mutatione

tatione manebit. E contrario verò ſi debito pondere Mercurialis Sal aliquis carboni adjunctus, & cum eo unum tantummodo diem crucibulo incluſus, & in igne detentus fuerit, Carbo in rubrum, igneum, & gravem lapidem, magis metallicum, quàm Vegetabilem mutabitur, cujus admirabiles virtutes linguâ pronunciari non poſſunt. Cum igitur ex fugace & volatili aliquo Vegetabili tam brevi temporis ſpatio res fixa & conſtans ab arte effici queat, cur non multò melius eadem confici poſſet ex Minerali aut Metallo aliquo, quæ fixitati longè propiora ſunt.

Ne homines ſuperbi in malam partem interpretentur rogo, quod de tam abjectis rebus ſermociner. Licet carbones manus denigrent, multum tamen boni ipſis ineſt, quod qui eruere norit, facile eodem manus ſuas poſtea rurſus dealbabit.

Hæc Sermocinatio, licet de ſerico, holoſerico, Auro, Argento, margaritis & lapidibus non loquatur, pluris tamen ducenda eſt, quam omnes totius Mundi facultates & opes caducæ, quoniam corporis humani ſalubritas ab eo dependet. Quid quæſo commodi afferunt homini ampliſſimæ ſuæ facultates, & divitiæ, ſi corpore ſano & morborum experto non fruitur. Corporis valetudo bona profecto omnibus theſauris præſtat. Credant hoc avari, aut non credant, verum tamen eſt, & uſque ad Mundi finem verum manebit.

Plures

Plures fore facilè mihi persuadeo, qui ægrè laturi sint, quod non prolixiorem dissertationem huic materiæ indulserim, sed adeò brevi explicatione eam expediverim. Hi sciant, porcis margaritas non objiciendas esse. Sufficiat manuductio, quæ diligentibus satis superque monstrabit, quid ipsis faciendum sit: Sat enim Sapienti. In hominibus negligentibus & socordibus docendis oleum & opera perditur. Nec hominis est Naturæ secreta revelare, si Deo voluntas non permiserit. Quem Deus favore suo complectitur, ille plura dormiens, & somnians consequitur, quàm alius laboriosis, & molestis suis studiis sine Divino favore acquirit. Deus iis dona sua largitur, quos iis dignos judicat. Rectè igitur Apostolus; *Non est*, inquit, *currentis*, aut volentis, sed Dei miserentis. Rectè item Propheta David; *Frustra manè surgitis*, & vesperi curis onerati vos cubitum confertis, ac panem molestiis gravati editis. Quibus Deus est propitius, iis vel per somnum dona sua largitur. Unusquisque, aliquid præstans & egregium nanciscendi desiderio inflammatus, non ab hominibus sed à Deo illud impetrabit, ac ideò precibus petet. *Ora & labora*, ut vulgare proverbium præcipit. Non tibi per ventos assa columba venit: hæc primo capienda, post deplumanda, hinc assanda, ac tandem edenda erit. Quamplurimi sunt, qui otiando & inertiam sectando ad magna se perventuros arbitrantur? Quid verò adipisci soleant,

ſoleant, quotidiana docet experientia, videlicet, quod divitiæ, & bona ipſorum cum fumo per caminum evaneſcant; nec immeritò, cum iſtiuſmodi homines à ſola avaritia ad conquirendas divitias ſtimulentur, quibus acquiſitis nonniſi omnis generis nequitias, & varia ſcelera patraturi eſſent. Ideo Deus capræ tàm longam caudam non conceſſit, quàm vaccæ, utpote quâ tàm longâ ſibi ipſi oculos facilè excuteret.

Sic exhibui Benevolo Lectori in Nitri Sulphurati confectione docendâ veram Medicinam verumque augmentum Vegetabilium, Animalium, & Mineralium, quod tamen non velim, ut ità intelligatur, quaſi ego hiſce affirmare cupiam, nullam Vegetabilibus, & Animalibus Medicinam eſſe aliam, nec Auro augmentum aliud ſuppetere. Hoc enim aſtruere neutiquam cupio, quandoquidem hæc Medicina, ſi Vegetabilibus adhibenda eſſet, nimis magno precio conſtaret. Nec eum in finem hæc ſcribere mihi animus fuit, ſed tantum, ut indicarem, Nitrum Sulphuratum ſummam Vegetabilium, Animalium, & Metallorum Medicinam eſſe, & Animalibus, ac Metallis vix meliorem ſubminiſtrari poſſe. Quantum ad Vegetabilia attinet, ipſis putidum fimum vaccinum, ovillum, aut equinum ſufficit. Niſi eſſent, qui mirabilibus Dei operibus ſe delectandi causâ rem tentare vellent, ac in Tinctura per Spiritum Vini ex Nitro Sulphurato extractâ macerarent alienius Vegetabilis ſemen, & in calido

lido hypocausto ex isto semine macerato, herbam aliquam aliquot horarum spatio crescentem educerent, atque sic aliis, quibus ejusmodi Secreta ignota sunt, Magnalia Dei demonstrarent.

Cæterum ejusmodi tinctura in omnibus morbis humanis plus, quàm totum Pharmacopolium Galenicum, præstabit. Cui vero modus innotuit, cum Tinctura hac aliquod Aurum spirituale conjungendi, ut hoc ex illa per digestionem augmentum, & nutrimentum sibi adsciscat, sicut Vegetabile aliquod suum sibi nutrimentum ex terra arcessit, num Medicinam Universalem facilè non esset consequuturus? *Universalis* debet & potest appellari, quia Vegetabilium, Animalium, & Metallorum summa Medicina existit. Qui hîc eam in opinionem se adduci patitur, quod eam Medicinam hic intellectam velim, cujus adjumento in fluxu Metalla imperfecta in Aurum mutantur, id quod Lapidi Philosophorum acceptum ferri solet, ille hallucinatur. Tantorum enim Magnalium imperitus & rudis, parvorum largitione contentus sum, ac pro iis Divinæ gratiæ summas gratias ago, semper promptus & paratus eorum alios etiam participes reddendi. Ideo & hâc hyeme Universalem Medicinam Vegetabilibus inservientem ingenti copiâ parare statui, ut ejus beneficio ex mera arena frumentum nasci, atque hoc pacto utilissima hæc inventio infinitorum hominum commodo impendi

pendi possit: Eo tamen sensu, si ipsi operationem suscipere voluerint. Nam cum mihi mea propria negotia satis onerosa sint, pro aliis labores tales suscipere non possum, atque ideò sufficit, quod hujus operationis suscipiendæ, & ingrediendæ rationem, & viam ostenderim. Quicunque perfectum & absolutum operandi modum nosse desideraverit, eum apud me inveniet: Non tamen persuasum habeat velim, quod ad ejusmodi operationem agros, sive, ut dixi, arenam stercorandam, & pinguefaciendum Nitrum nimio precio constans adhibere statuerim. Paucis enim horis Sal communis, qui longè minori precio comparatur, ità mutari potest, ut, corrosivâ suâ naturâ & proprietate amissâ, sapore, virtute, & figurâ planè similis sit Nitro vulgari, quod ex pecorum, & pecudum stabulis eruitur, imo bonitate ipsi non solum respondeat, sed etiam in agrorum stercoratione cuivis fimo ovillo aut vaccino antecellat, licet flammam non concipiat, ut Nitrum consuevit. Nemo certè est, qui omnipotentem & clementem Dei providentiam & curam, quam his ultimis temporibus in conservando genere humano adhibet, satis admirari possit. Ideò quicquid spiritum ducit, vitâ fruitur, & se movere potest, ut omnium bonorum Datori indesinentes gratias agat, æquissimum est. Non autem est, quamobrem quis autumet, quod hæc Salis communis inversio multum laboris & molestiæ requirat, aut factu difficilis sit. Etenim adeo facilis

cilis

cilis eſt, ut qui ſemel tantum Operationem viderit, facilimè eandem & intelligere, & imitari queat. Quicunque igitur præclariſſimæ hujus artis beneficio commodum acquirendi cupidus fuerit, jam ubi ea quærenda ſit,novit. Fieri enim non poteſt, cum paſſim ſatis multi agri ſteriles inveniantur,quin maximum commodum acquiri poſſit.

Miraculum hoc Divinum ſilentio præterire non potui, ſed in Divini Nominis honorem, & totius generis humani commodum & uſum revelare debui, ac volui. Nullus in toto Mundo locus in poſterum conqueri poterit, quod Dei Benedictio ſibi denegata ſit. Ubi lignorum copia ſuppetierit, hæc medicina facili negotio parari poterit, ut ex iis quæ de lignorum prælo fusè tradididi, liquet. Locis lignorum multitudine carentibus Sal communis copioſus non deeſt, adeò ut Omnipotens Deus ſuam potentiam & majeſtatem omnibus in locis toti Mundo manifeſtet. Si homo jam eò impietatis proceſſerit, ut Divinam Benedictionem repudiet, profectò dignus non eſt, qui tantæ gratiæ Divinæ particeps fiat. Multo ſatius ipſi fuiſſet, ut non homo, ſed porcus evaſiſſet, quo vitæ ſuæ porcinæ tandem aliquando ipſi ratio non reddenda eſſet.

III. Munus

A. Iſt der Ofen.
B. Das diſtillier gefäs in dem Ofen.
C. Das loch mit einem faltz dardurch das ſwänge eingetragen wird.
D. Die Zange mit deckel darmit das gefäs nach dem eintragen geſchloſſē wirdt.
E. Ein Eiſen löffel darmit der ſchwan eingetragen wi[rd].
F. Die recipienten.
G. Die banck darauf die recipienten ligen.
H. der Laborant.

III. Munus omnibus diligentibus Medicis oblatum.

Maximi emolumenti Usus Salispetræ in Concentratione Metallorum, & optimorum Medicamentorum præparatione.

QUanquam in Prima *Miraculi Mundi* parte diversas Metallorum Concentrationes & emendationes, Nitri adjumento perficiendas, descripsi nihil tamen ipsis commune est, cum arcano hoc, quod hîc describere statui. Illa enim arcana imperfectiorum Metallorum emendationem tantum concernunt; Hoc verò non solum de Metallorum emendatione, verum etiam multorum præclarorum Medicamentorum apparatu agit, ac ideò aliis operationibus longè præponendum est.

Modus concentrandi & emendandi Metalla per Nitrum.

PRimò vir ex ferro conficiendus est, duos latos nasos in capite habens, ac in supremâ capitis parte os, quod aperiri, & arctè iterum claudi possit. Hic, si ad Metallorum concentrationem adhiberi debet, alii viro ferreo aut lapideo

itâ inserendus est, ut interius caput ejus ex exterioris viri corpore tantum promineat, reliquum verò corpus, aut venter reliquus exterioris viri ventre, seu corpore abscondatur. Utrique autem Naso capitis apponenda sunt vitrea receptacula, ut vapores ex fervido stomacho ascendentes excipere queant. Hoc viro usurus eum igne sanguineum reddas oportet, ut famem & aviditatem cibum arripiendi ipsi concilies. Si maximè famelicus evaserit, albo olore nutriendus erit. Qui cibus ubi huic viro ferreo suppeditatus fuerit, ex ipsius stomacho ignito admirabilis aqua in caput ascendet, ac per nasos in apposita receptacula defluet; Aqua, inquam, quæ vera, & efficax ægris aqua vitæ erit futura. Ferreus enim vir iste olorem totum digerendo consumit, & in excellentissimum mutat cibum Regi & Reginæ utilissimum, utpote quo corroborantur, augentur, & crescunt. Antequam vero spiritum suum olor extrahat cantilenam suam cygneam canit, quâ absolutâ forti vento animam exspirat, ac assatum suum corpus Regi cibum relinquit, spiritum autem aut animam Diis consecrat, ut inde fiat Salamandra, hominibus & Metallis saluberrimum Medicamentum.

Operandi hunc modum, quo Metalla concentrari solent, hoc ænigmate ideo describere volui, ut ex eo innotescat, fabulam non esse, sed eundem modum etiam ab aliis Philosophis antè me descriptum extare. Patet hoc ex Sextâ Clave Fratris

Fratris Basilii, ubi modus similis traditus reperitur. Legantur ea, quæ idem Basilius scribit de Salepetræ de seipso dicente ; Quando mihi finis imminet &c. Quibus ex verbis liquebit, quod in Metallis universaliter, & particulariter emendandis, ac optimis medicamentis parandis eâdem hac viâ usus sit. Cæterum quoniam imperitis ænigma hoc aliquanto obscurius est, idem de verbo ad verbum interpretari operæ pretium duxi.

Vir Ferreus similis est vasi destillatorio, quod in secunda Furnorum meorum parte descripsi. Alteri ferreo aut lapideo furno imponitur, ac imposito ignis subjicitur. Nasis in superiore parte aliquot receptacula itâ applicantur, ut ad minimum tria ejusmodi vitrea receptacula uni naso apposita sint, quorum primum Naso firmiter luto bono adjungatur : secundum fistulâ primi vitri ventrem perforatum intret, ac tertium similem fistulam in secundi vitri ventrem inserat. Secundi vitri fistula in primi ventrem inserta luto probè munienda est : tertium vitrum apertum manere, & luto in secundi vitri ventre firmari non debet, ut exspirantes halitus ex secundo in tertium progredi possint. Eadem ratione & alteri Naso, ut huic, ad minimum tria, aut etiam quatuor vasa vitrea applicari possunt, itâ tamen, ut ultimum eo pacto, quo diximus, apertum maneat. *Olor albus* est Amalgama Stanni, & Argenti vivi, cui Nitrum additur, & fit, ut

ſequitur. ℞. unam partem ſtanni, & crucibulo impoſitum liquefac igne; ubi liquatum fuerit, exime crucibulum, ac ſtannum ità fuſum in aliud vas terreum infunde, ipſique partem unam Argenti vivi admiſce, quod mox à ſtanno abſorbebitur. Stannum autem fragile, & friabile evadit, ac lapide in tenuem, & tenerum pulverem teri poteſt. Huic probè trito pulveri admiſce duas partes boni ac puri Saliſpetræ, ac probè terendo ità miſce, ut Amalgama à Salepetræ dignoſci non queat, ſed ex utroque pulvis albiſſimus fiat. Hic pulvis eſt *Olor Baſilii*, ex quo cibum parat Regi: Egò vero ipſum *fulmen Iovis* appello, quo omnia Metalla deſtruuntur, & in nihilum rediguntur. Ex hoc nihilo autem de novo multo nobiliora, & meliora metalla generantur. De hac Metallorum deſtructione, & regeneratione Paracelſi librum Vexationum Alchymiſtarum, & mei Operis Mineralis Tertiam partem conſule. Comperies autem, quàm obſcuris verbis Paracelſus hanc Operationem involverit, ut & Baſilius, qui eandem in ſexta ſua Clave eâdem obſcuritate tradit, quam ſine ullis involucris apertè & clarè hîc patefacio.

NB. Hujus Nobiliſſimæ ſcientiæ ſtudioſus velim ſciat, quod Jupiter ſolus, ſive ſtannum cum ſolo Vitro mixtum Medicinalem illum ſpiritum in hâc per Igneum illum Virum deſtillatione artificioſiſſimâ, ſine argenti Vivi additione, reddat, & cibum aut augmentum Solis, &

Lunæ, ſive Auri, & Argenti in fundo relinquat. Quod verò Veteres ſive Majores noſtri Mercurium, ſive Argentum Vivum adjunxerint, & ego eandem adjunctionem utilem in hac Operatione compererim, experientiæ acceptum ferendum. Præcipuè enim ideò factum eſt, & fit, ut ſtannum friabile & terendo aptum redditum cum Nitro commodius miſceri poſſit. Laborioſum enim & moleſtum foret, ſi limâ comminuendum eſſet Stannum, ſicut Baptiſta Porta in Magia ſua Naturali docet, quò cum Nitro commiſceri & diſtillari queat.

Hæc per Mercurium in pulverem redactio admodum brevi temporis ſpacio abſolvitur, ipſumque laborem mirè promovet, dum Mercurius in Jovem poroſum agens eum penetrat, & compactum reddit: E contrario Fulmen Jovis alas Mercurii incendit, iiſque combuſtis facit, ut ſtabilis maneat. Ita Jupiter Mercurio, & Mercurius Jovi adjumento eſt, ac uterque Salispetræ vi & efficaciâ nobilior evadit. Quippe Jupiter multum Sulphuris combuſtibilis poſſidet, quod tamen per ſe non ardet, niſi adjumentum aliquod accedat: quâ in re efficiendâ artis Magiſter eſt Salpetræ, ſuperiorem aut parem alium non habens, id quod Baſilius ſcitè & ſapienter innuit, unicum Sulphur Nitri optimum amicum, & peſſimum inimicum eſſe dicens, & nos ipſi veriſſimum eſſe hâc ipsâ operatione deprehendimus.

Stannum in pulverem comminutum, & Nitrum quando unà incalescunt, instar pulveris pyrii flammam concipiunt. Purissima pars spiritualis instar Spiritus alicujus subtilis in auras evanescit, ac fixior, stabilior & melior in fundo manet. Sulphur enim stanni noxium, & superfluum à Salepetræ incenditur, & comburitur, quo separato, Stannum reliquum compactius & melius corpus acquirit.

Mercurius in hac Operatione adjunctus etiam depromit, quicquid boni habet, ac Spiritum suum ad Medicinam, Corpus ad Auri vel Argenti augmentum offert: Ut ità plus utilitatis ex ipso accedat, quam si absque ipso, Jupiter solo Nitro ad fulminationem promotus fuisset. Paucis admodum verisimile & credibile esse potest quàm Nobile Sulphur in Jove lateat, quod solo Nitro manifestari potest. Nullâ profecto particulari ratione aliâ Mercurius melius decipi aut vinci potest, quàm Jovis fulmine, quod omnibus Diis terrorem ac metum injicit. Ideò sibi maximè cavent, ne ab illo fulmine tangantur, & subitâ morte trucidentur. Si Jupiter efficacissimo fulmine suo destitutus fuisset, nec pater Saturnus, nec Sol, nec Luna, cum cæteris Diis ipsi subjecti fuissent. Mars, Venus cum Mercurio ipsum ludibrio tantum haberent. Mars gladium ipsi ostenderet; Venus illecebroso amore ipsum irretiret, & Mercurius omnibus somniculosis Alchymistis illudens avolaret,

&

& ipſum riſui haberet. Velint, nolint, omnes Jovem timeant, ac ipſi Imperium concedant oportet. Omnibus Metallis periculoſa eſt Jovis converſatio, quemadmodum cum ſuo Principe converſari ſubditos haud in exiguum diſcrimen ſæpè adducit. Periculum hoc non abludit ab illo, in quo Magnatum aulas frequentantes verſantur. Ibi enim vel leviſſima offenſa, & quidem etiam ſtudio non commiſſa, ſi aliquem Gnathonum & paraſitorum aulicorum offenderit, mox ad Principem vel Regem, quaſi de induſtriâ facta ſit, tanquam horrendum facinus defertur, & inſcio alicui improviſum, & inopinatum malum accerſere poteſt. Hinc in eo toti fuerunt Philoſophi antiqui, ut quemvis monerent, quò aulas Magnatum vitaret, utpote in quibus nonniſi invidia, odium, calumniæ, contemptus, & omnis generis pericula vigent. Homini profectò integro vitæ ſceleriſque puro neutiquam cum ſecuritate aulas frequentare licet, utpote qui proximus eſt periculo, ut Johannes Baptiſta, qui veritatem concionatus capitis jacturam fecit. Hinc ratio accurata habenda adagii vulgaris: *Procul à Iove, procul à fulmine*; Qui ad ignem proprius non accedit, ab uſtione tutus & liber eſt. Homo pietatis ſtudioſus in aulis inter aulicos verſatur, ſicut ſimplex, & innocens columba inter plurimos ſubdolos & rapaces accipitres, & falcones: Imò eidem cum iis periculo expoſitus eſt, qui turri pulve-

 rem

rem pyrium custodienti vicini nesciunt, quo tempore pulvis pyrius fulmine incensus totam viciniam in aërem disjecturus, & dissipaturus sit. Quantis quæso calamitatibus pios, & probos suis calumniis, ac subdolis & hostilibus mendaciis affligunt venenatæ, & fallaces linguæ in aulis Magnatum frequentissimæ? Infinitas struunt insidias, & retia tendunt quamplurima, ut innocentes irretiant, & irretitos pessundent. Nisi suos Deus singulari sua custodia custodiret, sæpius in calamitates inextricabilès gnathonum ejusmodi perditorum calumniis inciderent. Sed Deus lòngè istiusmodi consiliis nefariis, & perniciosis insidiis fortior est. Ideò nefarios istos homines non est, cur quis timeat, cum ipsorum machinationes pessimæ non diu durent, & ipsi opinione citius seipsos malo mactent, & eorum salutem inscii promoveant, quibus nocere studuerunt. Legantur historiæ, quæ infinitis exemplis, turdos sibi ipsis malum cacare, & machinationes sceleratas in authorum suorum capita redundare docent.

Sed his omissis, ut operationem ipsam aggrediar, & accuratè ac dilucide doceam, quo pacto suscipienda & absolvenda sit, artis studiosus primo velim sciat, quod labor eidem operationi impendendus diligentem & peritum operatorem requirat. Ideo quemvis etiam moneo, si tractandi ignis imperitus fuerit, ut ab hoc labore manus abstineat, ne operam ludendo in me cul-

pam

pam conferat, & me mendacii coarguat. Ars ipſa certa eſt, & vera, imò adeò excellens, & præclara, ut vel ille, qui aliquid ſaltem intelligit, ſatis ſuperque videat, quod bono & firmo fundamento totus labor innitatur, & ex ipſa Naturâ depromptus ſit. Qui Mineralium & Metallorum naturam compertam habet, probè novit, optimorum Metallorum, Auri puta & Argenti bonitatem & perfectionem in ſolâ purâ, ſtabili, fixâ & incombuſtibili materiâ conſiſtere, atque è contrario imperfectorum Mineralium & Metallorum imperfectionem ex ſolo Sulphure combuſtibili, & fœtido proficiſci. Quod Sulphur ſuperfluum ſi ab ipſis, quacunque etiam ratione, ſegregatum fuerit, reliquum quod remanet, purius, fuſibilius, & conſtantius in igne neceſſario eſſe debet. Multi quidem modi ſunt, quorum operâ Sulphur illud ſuperfluum, & comburens à Metallis ſejungitur. Eorum in Opere Minerali, & Quartâ Parte Furnorum mentio facta eſt. In hac Operatione ſegregationis modus incenſione, aut combuſtione Nitri perficitur. In Continuatione Miraculi Mundi quoque quidam alii indicantur. In omnibus tamen Salpetræ adhibendus. Variis enim, & diverſis rationibus imperfecta Metalla aggreditur, atque in iis puriorem ab impuriore parte ſecernit, id quod paſſim ex ſcriptis meis hactenus editis patet. Quod autem hîc Salipetræ Mercurius adjutor accedat, ideo fit, ut in præceden-

cedentibus jam monuimus, quò Stannum commodius in pulverem comminuatur, & ipsi Mercurio extorqueatur excellens, & efficax illud Medicamen, quod cum augmento Solis vel Lunæ in hac operatione acquiritur. In nomine igitur Domini operationem in manus sumus visuri, quid inde futurum, aut quid Deus largiturus sit.

Artis studioso autem hoc notum esse debet in hac operatione non solum Sulphur superfluum Jovis, & Mercurii urendo consumi, & secerni, ac utrumque Metallum concentrari, & emendari; Verum etiam utrique aut Jovi soli etiam alia Metalla adjungi, & Salispetræ adjumento incendi, fulminari, & concentrari posse. Nam Jovis fulmen non modo proprium suum corpus, sed & alia sibi adjuncta Metalla eadem operâ concentrat, & emendat. Nec est propior via, quantum quidem mihi constat, omnia Metalla, imò & Aurum & Argentum ipsum momento citius destruendi, quam Fulmen Jovis, quod cuncta Metalla ità destruit, ut postea ità per se, sine ullâ rerum aliarum additione, nullâ ignis vi, quantacunque etiam fuerit, in pristinum suum corpus fusibile reduci queant, utpote quæ dicto modo destructa, & liquata semper in vitra abeunt, quorum quodvis eo pingitur colore, qui ipsius Metalli naturæ & proprietati respondet. Aurum in pulcherrimum vitrum Rubino simile mutatur. Argenti vitrum

Chry-

Chryſolito colore ſuo reſpondet. Cupri vitrum colore viridi & rubro Jaſpidem refert. Martis autem vitrum ab eodem haud multum abludit. Stanni & Plumbi vitra alba manent. Vitra hæc poſtmodum artificioſâ reductione (nam ignis eam præſtare neſcit) in ſua corpora reducuntur, & multo ſunt, quàm anteà, præſtantiora, & nobiliora. Docet hoc clarè & apertè celebris ille Philoſophus Iſaacus Hollandus in ſuo libello de Amauſis, ac teſtatur, quod vitra Ferri & Cupri poſt reductionem Argentum, Argenti vitrum Aurum, atque Auri vitrum Tincturam reddat. Ultimum hoc nondum inveſtigavi, nec etiam expertus ſum; ſed hoc ſolummodo comperi, quod Metalla per Jovis Fulmen deſtructa ſemper meliora & emendatiora evadant.

Paracelſus; quodvis, inquit, Metallum alterius occultator eſt; Occultum autem bonum patefieri nequit, niſi occultator, i. e. Sulphur ſuperfluum removeatur, qui per corruptionem, & deſtructionem removendus eſt. Corruptio perfectionem efficit, nec ullum Metallum emendari ac nobilius reddi poteſt niſi prius corrumpatur. Verba hæc confirmat Operatio quam hîc trado. Quis unquam crediddiſſet, Jovis fulmine momento citius conſtantiſſimum Aurum ità deſtrui poſſe, ut in igne in ſuum priſtinum corpus redire nequeat? Quis unquam ſibi perſuadere poſſet, quod Mercurio fugaciſſimo, & omnium Chymicorum irriſori momento citius

à ful-

à fulmine Jovis partim alæ comburantur, partim excellens medicina extorqueatur. Alias certè Mercurius ſatis ſubdolus eſt & aſtutus, adeò ut inſignis & magnus ſit artifex oportet, qui ipſum in poteſtatem ſuam redigere cupit. Novit hoc præſtare Fulmen Jovis, quod ipſum inopinatum obruit; antequam fugâ ſibi conſulat, jam à dicto fulmine ſe oppreſſum ſentit. Non tantum temporis ipſi conceditur, ut de loco, quò avolet, diſpicere poſſit. Fulmen Jovis ipſi fecialem non mittit, qui bellum denunciet: Subito impetu irruit, & occidit, quicquid ſe opponit. Faceto luſu Mercurius excipitur: Neſcit, quâ ſuperbiâ ſe efferat quando cum Jove per Amalgama conjunctus eſt, & ſibi facilem ſocium acceſſiſſe autumat. Ignorat verò, ſe non parem eſſe ſocio, à quo ictus ſibi infligi poſſet, de quo vel per ſomnium non cogitaſſet. Potentis enim alicujus ſocietas impotentiori & viliori ſocio ſemper periculoſa eſt. Veriſſimum igitur manet vulgare adagium; Quo remotior ab igne, eò tutior ab aduſtione eris.

Verè, & benè Paracelſus ait in libro Vexationum, quod nulla Metalla ſe invicem emendare & corrigere poſſint, etiamſi corporibus ſuis diu admodum in fluxu conjuncta perſiſtant, cum quodvis ſine ulla emendatione ex fluxu exiturum eſſet eodem corpore, quo intravit. Si autem Metalla ſpiritualiter in igne unà patiantur, quod tunc unum vim & efficaciam emendandi alterum habeat,

beat, ac in eodem labore perficiendo Mercurius potiſſimam operam præſtet. Paracelſi hæc verba veriſſima eſſe ex hac operatione liquidò patet. Nam dum Jupiter & Nitrum mutuâ irâ exardeſcunt, ac flammam concipiunt, Mercurius ex hoc velociſſimo igne evadere neſciens, eumque pati coactus, ſui defendendi cauſa, quicquid poteſt, molitur, & ſociis ſuis quoque moleſtiam exhibet. Anguſtiæ tales haud abs re mihi videntur comparari poſſe cum Domino aliquo, quem cum ſervo ſuo hoſtis inexſpectato impetu opprimit, ac ferro & flammâ petit. In tantis anguſtiis ſervus conſtitutus Domini nullam rationem habet, ſed ſummam operam navat, quò ex anguſtiis emergere queat, nihil penſi habens, ſi interea vel ipſius Domini ſui caput pedibus conculcet, dummodo periculum declinare, & ſeipſum ſervare poſſit. Vita enim ſua cuique chara eſt, id quod ex nullo diſcrimine melius & certius cognoſcitur, quam ſi quis in incendio aut inundatione conſtitutus in vitæ periculo verſetur. Nullum autem majus periculum Mercurio imminere poteſt, quam Jovis Fulmen celerrimum, ſive id per Jovem & Salempetræ fiat, ſive per Salempetræ & aliud aliquod Sulphur ex Metallis, Mineralibus, aut Vegetabilibus petitum. Etenim à celerrimo ejuſmodi igne obrutus, quò ſe vertat, neſcit, utpote ab hoſte ſuo præter omnem exſpectationem oppreſſus, adeò ut nullum evadendi con-

consilium capere possit, sed mortem antè oculos versari videat. Hæc Mercurii Natura est, & proprietas. Si includitur ut pedetentim ignem pati discat, facilè effugiendi viam invenit, quàm arctè etiam conclusus fuerit. Omnia Metalla penetrat, & in auras evanescit. Si fortissimis vasis ferreis arctissimè includatur, in ignem subitò conjectus, licet ob celerrimum fervorem ipsi tantum temporis non concedatur, ut Metalli carceris sui, poros penetret, tamen retineri non potest, quoniam horrenda vi carcerem suum perrumpit, ac summo fragore edito, perinde ac si sclopetum pulvere pyrio exoneratum esset se in fugam conjicit, illæsâ tamen naturâ suâ, quæ ne minimam quidem mutationem passa est. Aquas item corrosivas, quibus ab imperitis carboniperdis elixatur, & assatur nihili facit, ac quocunque modo etiam exagitetur, sine ullâ mutatione ad pristinum suum corpus redire solet, id quod tam est notum, quàm quod notissimum. Nec ignem, nec aquam vulgarem curat, ac eos ludibrio habet, qui ipsi vincula injicere conantur, ipsis è manibus elabens, adeò ut nihil habeant, quando se jam ipsum firmissimè tenere arbitantur. Solum Jovis Fulmen ipsum domare, & ad obedientiam revocare potest. Pulvis ille fluxum celerem efficiens, & ex Salepetræ, Tartaro, ac Sulphure compositus, de quo in secundâ parte Furnorum meorum mentionem feci,

etiam

etiam non est contemnendæ operationis; Nam quando Massa Mercurio commixta, carbone desuper injecto accenditur, Mercurius alteratur, ac quando ipsi ignis sufferendus est, magnum fragorem edit, donec ignem perruperit. Sed à Fulmine Jovis deprehenso tantum temporis non conceditur, ut clamare possit. E vestigio enim ipsi moriendum & pessum eundum est. Antè verò quam fulmen erumpat, dum fervorem sentire occipit, cantiunculam canit, quâ dum occupatus est, fulmen erumpens ipsum mox occidit. *Cygneum cantum* appellat Basilius hanc cantilenam, idque ob similitudinem. De Cygno vel Olore Physici veteres memoriæ prodiderunt, quod, cum ipsi, postquam consenuit, moriendum est, cantilenam quandam canat, & post cantionem illam editam mox moriatur. Hoc de ave Cygno dictum credidit vulgus, quod tamen falsum est, quandoquidem neminem adhuc dicere audivi, quod Cygni morituri cantum auditu perceperit. Veteres Philosophi nostrum *Cygnum* vel *Olorem Metallicum* innuere voluerunt. Sed quærat aliquis, cur Amalgama Jovis & Mercurii cum Olore comparetur. Ideò, inquam, quia, ubicunque illud frangatur, intus & foris dictæ avis plumis simillimum est, atque ideò non immeritò à Philosophis *Olor* sive *Cygnus* appellatum est. Cum cantu ipsius ità comparatum

ratum eſt : Quando Amalgama cum Salepetræ commixtum, chartulis involvitur, chartularumque una poſt aliam in Ferreum virum injicitur. Mercurius apud Jovem cantare incipit, cantui alicujus avis tenui ſimilem cantum, qui cantu galli gallinacei diutius non durat, quandoquidem flamma veſtigiò ſequitur, quæ ſeparationem facit.

Quo certior autem quis hac de re eſſe poſſit, Operationem ipſam de verbo ad verbum perſpicuè & dilucidè exponam.

℞. Stanni libram 1. & Mercurii lib. 1. fac Amalgama ut ſupra docui. Hoc tere cum duabus libris Saliſpetræ puri, & ab omnibus fecibus liberati, redigendo totam maſſam in minutum pulverem, donec digitis ipſum Amalgama non amplius palpari poſſit, ſed pulvis minutiſſimus & tenuiſſimus fiat. Hunc pulverem diſtribue in ſexaginta plus minus partes æquales, totidemque chartulas, quamvis peculiari ſua parte, reple, ità ut uncia circiter una aut duo letones uni chartulæ, emporeuticæ ſimili, involvantur. Quantitas hæc non excedenda, præcipue ſi Ferreus Vir & receptacula appoſita non uſque adeò magna fuerint. Minora enim vaſa minores chartulas, & pauciorem materiam chartulis impoſitam poſtulant. Vaſi enim candenti injecta in chartulis materia, cum primum flammam concipit, fra-

fragorem edit inſtar pulveris pyrii, qui carbone accenditur. Facilis labor eſt, quem quidem opus mulierum, vel luſum puerorum appellaveris. Nam ſimulac chartulâ unâ incensâ vapores cum fumo & vento adſcendentes in receptacula tranſierint, & quiete captâ conſederint, mox alia injicitur chartula, ut cantilenam ſuam cantet, & per fumum in receptacula tranſeat. Chartularum injectio hæc tamdiu continuanda, donec omnes, quas implevisti, injectæ fuerint. Vix ultra decem, quandoque tamen quindecim unâ horâ injici poſſunt. Nam ſi nimiâ feſtinarione una chartula mox alteram ſequuta fuerit, adſcendentes Jovis & Mercurii ſpiritus non omnes conſidebunt, ſed per foramen poſterioris vaſis exibunt, quorum tamen jactura cavenda eſt. Satius enim eſt, ut una hora labori continuando adjungatur, quàm nimiâ feſtinatione ſpirituum nobiliſſimorum jactura fiat. Hoc pacto ſenſim Ferreus Vir cibo ſuo, nimirum *Olore albo*, nutritur, quemadmodum infantes à matribus inſertis fruſtulis ſucceſſivè nutriuntur. Ludo puerili labor comparari poſſet. Sicut enim pueri in plateis pulvere pyrio, ſi nanciſci illum poſſunt, ludere ſolent, unam particulam poſt aliam accendentes, comburentes, & tàm ex ſtrepitu, quam flammâ & fumo in auras avolante lætitiam, & volupta-

tem capientes : Ità etiam Hermetis filii ſuum cygnum cantare audientes, ac ſpiritum & animam tam pulchram ex corpore ſuo in appoſita receptacula emittere videntes, ſumma lætitiâ & gaudio afficiuntur.

Poſtquam omnes chartulæ injectæ fuerint, ab igne ſubjiciendo, ut ſpontè ſub ferreo viro extinguatur, deſiſtendum eſt. Ubi autem omnes ſpiritus in receptaculis conſederint, ipſa receptacula, unum nimirum poſt aliud, demenda ſunt, in quibus anima Jovis, Mercurii & ejus Metalli, quod adjunctum eſt, utriuſque colore albo vel cineritio invenitur, ſi Mercurius & Jupiter ſoli adhibiti fuerint. Sin Aurum acceſſerit, purpureo colore apparebit. Argentum additum colorem luteum exhibebit. Cuprum colore ſubrubro indutum cernetur. Hoc autem non ſolum de illa materia, quæ in receptacula tranſivit, ſed etiam eâ, quæ in Viri ferrei fundo remanſit intelligendum. Præcipuè autem Deus Omnipotens ſingulari ſuâ Providentiâ conceſſit, ut Anima ſe occultet corporalibus floribus, qui unà in receptacula tranſeunt, quò Anima, quæ forſan ob nimiam ſuam ſubtilitatem difficulter admodum acquiri poſſet, eò facilius acquiratur. Ideò Divina Benignitas ſuæ cognitionis, laudis & gloriæ causâ permittit, ut omnia humano commodo inſerviant. Si manus

nus in receptacula immitti poteſt, cochleari arrepto flores, qui Animam occulunt, eximendi erunt. Sin minus, aut unco eum in finem parato abradendi, aut aquâ affusâ eluendi, ac poſtea tractandi, ut mox ſequetur. Maſſa in Stomacho Viri Ferrei reſidua, &, ubi refriguerit, exempta, igneam naturam habebit, & colorem album, ſi Stannum & Nitrum ſola fuerint: alium verò Metallo reſpondentem quod ipſis adjunctum fuit. Hanc Maſſam ſolo igne, quantumvis vehementiſſimo ad priſtinum corpus nemo reducet, cum liquata nonniſi in vitrum, & quidem ægrè abeat. Eam tamen ſequenti operatione in corpus Metallicum reduces. Forti admodum tigillo aut crucibulo immiſſam, & tectam impone Furno ignem fortiſſimum vento excitatum reddenti, qualem in IV. Furnorum meorum libro deſcripſi. Igne ſenſim excitato candefac, & ubi probè incanduerit, operculo parum remoto pauxillum triti Sulphuris, aut Antimonii, vel Carbonum in pulverem minutum redactorum maſſæ candenti injice, ac operculo, & prunis crucibulum denuò contege, ut omnis materia probè fluat. In hac Operatione Sulphur combuſtibile Nitrum fixum intrabit, illudque à fixo Metallo ſeparabit, & cum eodem in ſcorias nigras, quicquid Sulphuris, Antimonii, aut carbonum

additum fuerit, mutabit. Iupiter cum Mercurio, & Metallo, ſiquod adjunctum eſt, à ſcoriis ſecedet, & in corpus metallicum redibit, quod poſt effuſionem, & refrigerationem à ſcoriis ſeparandum erit. Jupiter externo aſpectui priſtinum ſuum corpus exhibebit, emendatum tamen, quod Proba illum docebit, cui periculum facere libuerit. Scoriæ reſiduæ reponendæ ſunt, quoniam præclara Medicina Univerſalis ex iis confici poteſt. Regulo rurſus liquato, quantum ponderis habuerit, tantum etiam Mercurii addetur, ut novum Amalgama fiat, quod cum æquali pondere Nitri mixtum iterum cum chartulis in Virum ferreum conjiciendum, ſicuti monſtravimus, ut flores & anima colligantur, & prioribus addantur. Maſſa reſidua pari, ut anteà, ratione per ſulphur præcipitanda, & ſcoriæ à Regulo ſeparatæ prioribus addendæ, ipſeque Regulus cum Mercurio in Amalgama redigendus, ut cum Nitro flores & anima eliciantur. Hic labor toties iterandus eſt, donec dimidia Reguli pars in ſcorias converſa fuerit. Pars ejus reliqua, quæ ſupereſt, per cineritium examinata monſtrabit, quantum Auri & Argenti hoc labore generatum ſit, quod lucrum aliis carbonibus & metallis ad opus continuandum coëmendis inſerviet. Anima, quæ in receptacula

cula transivit, excellentissimam reddet medicinam, & eâ haud multo minorem exhibebunt scoriæ, quæ singulis vicibus sepositæ sunt. Quo pacto autem effectui cuncta danda, in sequentibus ordine docebimus. Unicâ igitur hâc Operatione Universalis Medicina Humanis & Metallicis corporibus idonea, & ex residuâ parte Metallum emendatum ad necessarios sumptus, qui ad continuandum Opus Magnum requiruntur, particulariter acquiritur.

Quo pacto igitur particulariter ex Iove & Mercurio sæpius fulminato emolumentum haud contemnendum quis consequi possit, dilucidè exponam, utpote qui non semel, sed sæpius laborem illum expedivi. Tradam itidem modum & viam, quâ ex scoriis ad omnes morbos curabiles tollendos Medicina saluberrima parari possit, siquidem aliquoties eodem labore defunctus sum.

Quâ verò ratione ex Animâ Metallorum illâ Universalis Medicina Hominum & Metallorum corporibus salubris parari queat, neminem docere possum. Nunquam enim hactenus mihi fortuna adeo favit, ut ejusmodi Opus grande perficiendi occasio & tempus oblatum esset, quoniam obstacula objecta me aliquoties ab hoc ipso Opere avocarunt. Nullum tamen mihi dubium est, si laborem

 Deus

Deus benedictione suâ promoverit, quin verus Lapis Philosophicus ex hac ipsâ animâ confici possit. Quantum autem mihi constat, & quo pacto opus efficiendum arbitror, Miraculorum Divinorum Studiosum, salvo tamen aliorum judicio, non celabo. Quæ manibus meis laboravi, de iis alios certiores reddere possum; Quæ non feci, ea, ut sunt, relinquo. Principium laboris dilucidè satis hîc à me proponitur. Qui ex his omnibus adeò dilucidè propositis addiscere plura nequit, quàm quæ hîc nominatim profero, ille longè satius faciet, si ab ejusmodi laboribus manus suas abstinuerit. Laterem enim lavat homo, cui nihil boni destinatum est.

Medicus pius, quem Deus favore suo complectetur, hujus Operationis beneficio facilè optimam Medicinam Universalem consequetur, ac particulariter tantum ad vivendi necessitatem acquiret, ut boni Samaritani instar proximo suo gratis auxilietur, atque ità extrà omne dubium sibi Dei gratiam, hominum favorem, & corpori suo nutrimentum & alimentum honestum conciliet.

Unanimi clamore omnes Philosophi exclamant; *Fac fixum volatile, & volatile fixum*, ac ità *veram* Universalem Medicinam habebis. A quo scopo etiam minimè aberrabit, qui ad opus suum bona subjecta adhibue-

hibuerit. Quia igitur in hâc dictâ nostrâ operatione Aurum præter cuncta cætera Metalla purissimo corpore præditum fugax & volatile redditur, animâque suâ nudatur, credibile profectò erit, quod ex anima Auri, si Mercurii anima ipsi accesserit per fixationis digestionem constans in igne Salamandra parari queat. Equidem Purpuream animam Auri, & Mercurii, quæ in receptacula transivit, solâ dulci & unicuique notâ aquâ Universali eluendo, à floribus Iovis liberarem, per chartam emporeticam puram redderem, coagularem, & in tingentem lapidem figerem. Nullum mihi planè dubium est, quin aliquid boni inde sit proditurum. Cuncta tamen à Dei voluntate dependent. Non enim est currentis, volentis aut quærentis, sed Dei solius miserentis, cujus clementissimæ voluntati nos & omnes nostras actiones oportet commendemus.

Ex scoriis post reductionem residuis facilè Medicinam extraxeris. Scoriæ tamen illæ, quas hîc labor reliquas facit, diversæ sunt, & diversam naturam habent. Etenim, quæ ex Operatione cum Stanno, & Argento Vivo supersunt, aliûs sunt naturæ & proprietatis, quàm illæ, quas operatio cum alio Metallo istis duobus adjuncto, Auro puta, Argento, Ferro aut Cupro, facta reliquas facit.

Cuique Metallo propriæ ſuæ ſunt vires, & virtutes, quæ ſe in ſcoriarum extractione unà produnt, & extractum illud vel nobilius reddunt, vel viribus minuunt. Aurum & Argentum diverſam à Cupro & Ferro naturam ac proprietatem poſſident. Ferrum tamen, & Cuprum non maligna ſunt in ſcoriis, utpote quæ viribus bonis etiam pollent. Maximæ tamen vires, quæ ex ſcoriis eliciuntur, pro Sulphuris Tinctura habendæ ſunt.

Nam Metalla per fulminationem deſtructa atque iterum in corpus reducta minimam apud ſcorias partem reliquunt, & maxima parte in corpus Metallicum redeunt. Scoriæ igitur ipſæ potiſſimum ex Nitro fixo conſtant & Sulphure illo, per quod deſtructa Metalla ex Nitro iterum in Metallicum corpus reducuntur. Scoriæ Metallorum deſtructorum, & per Sulphur commune, aut carbones præcipitatorum unam eandemque habent naturam, & eaſdem vires, ac proprietates. Scoriæ reductionis per Antimonium factæ alius naturæ participes ſunt, craſſioris nimirum, & fortioris, quam illæ, quas reductio per Sulphur commune aut carbones dedit. Illæ enim vomitus adhuc concitant, quod hæ non faciunt.

Hoc monere hic volui, quoniam Antimonium

nium multas adhuc obtinet vires Arſenicales, quas paucas Sulphur vulgare continet, Carbones plane nullas: quod ideò & ſcoriæ per has factæ cæteris tutiores ſint: Eas tamen aliquanto crudiores & immaturiores eſſe confiteor. Sed extractæ per Spiritum Vini excellentem Tincturam, & quaſi Univerſalem Medicinam exhibent. Tàm notum eſt, quam quod notiſſimum, quod, Auro & Argento exceptis, nulla ſubjecta ad Medicinam aptiora inveniantur, quam Antimonium, & Sulphur vulgare. Huic Sulphuri vulgari quoniam lignorum Carbones natura, proprietate, viribus, & virtutibus exactè reſpondent, ideò ſcorias iiſdem factas commendo, ac cæteris per Minerale Sulphur, & Antimonium paratis præpono; non ideò quod major carbonibus efficacia inſit, quam vulgari Sulphuri & Antimonio, verum quia ex carbonibus per Nitrum fixum ſolutis, & aptioribus redditis, ut vires ſuas ſpiritui vini facilius concedant, vires etiam extractu ſunt faciliores, & Animali Naturæ aliquantò familiariores, quam vulgare Sulphur, & Antimonium. Poſteaquam autem, ex quibuſcunque etiam ſcoriarum iſtarum Medicina parata fuerit, omnes ipſius Operationes efficaces ſunt, parvoque diſcrimine quoad externam ſpeciem & colorem diſtant. Nulla alia inter Tincturas iſtas differentia eſt,

nisi quod ex Antimonialibus scoriis extracta, si aliquantò majore dosi propinetur, vomitus ante fixationem excitet, & cæteris duabus fortius operetur. Omnes tres pro more Sulphurum quodvis Argentum deaurant, stercorando crescentibus vegetabilibus auxiliantur, ac Aurum reclusum & spirituale factum viâ humidâ augent ac nutriunt. Hinc Medicinæ huic jure *Universalis* nomen competit, utpote quæ tribus Regnis, Vegetabilium, Animalium, & Mineralium efficacissimè medetur. Ac quamvis mihi hactenus nondum innotuerit, quid in Metallorum transmutatione præstare queat, persuasum tamen habeo, si prius per fixationem constans in igne reddatur, & ingressum aliquem in metalla nanciscatur, eam & in transmutatione aliquid effecturam esse. Hac vice in medio rem relinquenti mihi sufficit indicasse viam, & rationem quâ ex scoriis residuis contrà omnes morbos curabiles remedium Universale parandum sit. Plura sciendi avidus manum admoveat, & plura investiget; Via ipsi aperta est. Sin quid melius concupierit, Spiritum Mercurii & Auri in receptacula expulsum aggrediatur, & melius quid in ipso investiget. Si Divinâ Gratiâ favente à multis quæsitam, & à paucis inventam margaritam adeptus fuerit, ne ergà Deum ingratus sit, sed pauperum memor existat, ægris opitule-

tur,

tur, superbiam vitet, & Dei gloriam promoveat.

Quantum ad residuas partes, flores nimirum Metallicos, & Argentum vivum, quod vivum unâ in receptacula transcendit, attinet, Mercurius currens à Metallicis floribus separari, & ad similem laborem Amalgamandi Jovem iterum adhiberi potest. Flores cum fulminatis metallis rursus reducendi sunt, ut de Auro & Argento nihil omninò pereat. Ità continuo exercitio hîc labor promotus perpetuum Lunæ & Solis augmentum præter Animam tingentem dabit, & soli in Salempetræ sumptus impendendi erunt. Hi faciles erunt illi, qui ipse Salempetræ conficere novit, ad quod faciendum ipsi viam monstravi; ita ut facilimè sine grandi labore, molestiâ & sumptu non solum honestam vitæ sustentandi rationem ingredi, sed pauperibus etiam necessariâ sustentatione & derelictis ægris bonâ Medicinâ in Dei honorem, & miraculorum ejus manifestationem, auxilium & opem laturus sit. Quid quæso homini in hoc perverso mundo magis expetendum censemus, quam honestam vitæ sustentationem; ac tantum bonorum & opum, quæ nobis sufficiant, ut etiam in necessitate constituto proximo suppetias ferre, & Deo inservire possimus. Sufficit, si necessaria nobis suppetant: Omnium rerum copia, & affluen-

tia

tia ſaluti animæ magis obeſt, quam prodeſt. Nec boni Chriſtiani eſt eam à Deo precibus contendere. Imo ſi eam præter petitionem, & exſpectationem conſequitur, inani fumo, à minimo flatu venti ità disjecto, ut, quo evaſerit, neſciatur, tamen potiorem non ducit. Sola virtus, & vera Dei Cognitio conſtantes ſunt, & manent, nec unquam ad infamiam recidunt teſte verſiculo veteri ita canente:

Quid Auro melius? Iaſpis. Quid Iaſpide? Virtus.
Quid virtute? Deus. Quid Deitate? Nihil.

Quam pulchris, & excellentibus gradibus adſcendit ad Omnipotentem Deum ille cui Deus ex gratiâ, humile & virtutibus præditum cor, largitur? His duobus gradibus Deo proximè appropinquat. Quando autem Diabolus hominem ſuperbiâ & vitiis inquinat, miſer homo cœcus eſt, ac neque Dei neque Naturæ lucem aſpicere & cognoſcere poteſt. Quamobrem homines omnes ſolam Divinam gratiam, quæ omnem cæcitatem depellit, à Deo petere & non caducis & temporalibus bonis, à quibus tenebræ & obſcuritas oriuntur, inhiare debent. Philoſophi Ethnici, qui Chriſtum ignorantes lucem Deum agnoſcendi ex ſolâ naturâ hauſerunt, eâ opinione fuere imbuti,

buti, quod nonnisi pii homines Universalis Medicinæ compotes fieri soleant, &, si impius aliquis solâ Divinâ gratiâ eam acquirat, omissis vitiis necessario pius & virtutibus præditus evadat; id quod his verbis innuerunt: Ars nostra invenit, aut reddit hominem sanctum. Ex quibus satis manifestè patet, quod Ethnici suis temporibus sine Christi cognitione longè nos Christianos virtutibus superarint, & vitam magis Christianam duxerint, quàm hodierni Christiani ore solo se Christianos profitentes faciunt. Quid nomen nudum confert, à quo res designata abest? Deum in ore, & Diabolum in corde gerere nostro hodierno Orbi Christiano communissimum, & familiarissimum est. Sed quia Christus non os sed cor requirit, ac animam domicilium suum constituit, quàm pulchre quæso tandem istiusmodi Christiani plærique Christum ore profitentes, & Christianè tamen se non gerentes stabunt. Sed de misero hoc Christiani nostri orbis statu in Tractatu de Concentratione Cœli & Terræ plura dicemus.

Antequam verò hanc meam de Metallorum per Salempetræ Concentrationem concludam, aliquot adhuc admonitiones hîc adjungere operæ pretium duxi, ut horum laborum studiosos eò melius instituam.

Quando in Metallorum per fulmen destru-

ctorum

ctorum reductione scoriæ Jovis nimis diu in fluxu supra Aurum relinquuntur, ità ut debito tempore non effundantur, magnetica quadam ratione residuam animam, quam fulmen Auro reliquit, eidem extrahunt, ac totum pallidum relinquunt. Cum hoc pallido Auro si Mercurius de novo in Amalgama redactus fuerit, ità ut Aurum labore hoc aliquoties repetito planè animâ suâ spolietur, dum ea partim Spirituali formâ in receptacula apposita propellitur, partim relicta à scoriis penitus attrahitur, tum Aurum omnem suum colorem amittit, & è contrariò scoriæ sanguineum colorem induunt.

E scoriis sanguineo colore tinctis Tinctura singulari quodam artificio extrahenda, & modo noto in usum adhibenda est.

Auro pallido Ferrum, Cuprum, aut Antimonium colorem suum fulvum reconciliant. De hac Operatione ità Sendivogius; Est, inquit, & alius Chalybs, si undecies coit cum Auro nostro, Aurum debilitatur ferè usque ad mortem, & Chalybs concipiet, & pariet filium patre clariorem. Qui tentare aliquid hâc in re desideraverit, Sendivogium legat, qui ipsum ad hanc Operationem sufficienter informabit.

Porrò quoque & hoc observandum est, quando per fulmen Jovis anima Solis & Mercurii

in

in receptacula est propulsa, statim ex receptaculis demptis flores animam occultantes eximendos, & vitris probè clausis custodiendos esse. Dicta enim Auri & Mercurii anima adeò spiritualis, subtilis & fugax est, ut facilè effugiens avicula nidum vacuum relinquat. Veritatem rei expertus sum. Qui mihi fidem habere non vult, quæ dico, experiatur, & vera esse comperiet.

Ut autem Hermeticæ Medicinæ studioso indicium faciam, quo pacto ejus rei gnarus esse possit, narrabo, quonam casu illa mihi innotuerit. Cum quodam tempore animam Auri & Mercurii per fulmen Iovis in receptacula impulsam inde exemissem, & ex uno eorum cuncta tàm accuratè non removissem, ut non aliquid in eo remansisset, aliquot aquæ uncias affudi, ut eò melius flores relictos eluerem. Interea aliquod negotium magis necessarium se mihi obtulit, ità ut receptaculum illud cum aquâ infusâ mensæ in Laboratorio meo regione fenestræ imposuerim, & idem oblitus aliquot dies ibi reliquerim. Frigus tunc temporis satis acutum incidens, ac aliquot dies durans omnia glacie constrinxerat. Ego LaborarVatorium ingressus, ut viderem, num vitra nonnulla aquam continentia à glacie in ipsis concreta, ut fieri solet, dirupta essent, quædam omninò glacie oppleta inveni, ac recepVtacu-

ptaculum illud ibi jacere videns mox illud à glacie corruptum credidi. Sed eo in manus ſumpto comperi, aquam in ipſo, in glaciem frigore nondum concreviſſe, ſed claram manſiſſe, ideo lætatus, quod vitrum illæſum manſerit, ac etiam valde miratus, undenam efficacia illa profecta eſſet. Sed eam alii rei nulli acceptam ferre potui, quam calidiſſimo Spiritui Auri & Mercurii, cujus tamen vix tria aut quatuor grana in vitro ſupereſſe potuerunt, quæ pauciſſima licet, aliquot tamen aquæ pluviæ uncias à frigore conſervarunt. Ex eo tempore rem accuratius meditatus tandem animæ iſtius ingentem, imò incredibilem calorem deprehendi. Sicut ſcribo, ità mihi res uſu venit. Alius accuratiore inveſtigatione perquirat, quid infernali ejuſmodi fervore perfici poſſit. Hoc ſcio, quod ſequuturis temporibus futuri ſint artifices diligentes, & ſeduli, qui mihi pro meâ fideli inſtitutione gratiam debitam agent.

Credibile enim & veriſimile eſt, Spiritum hunc Auri & Mercurii ſubtilem & igneum, qualis adhuc ante fixationem exiſtit, mox multas occultas corporis ægritudines ſublaturum eſſe, & ſummâ cum utilitate adhibitum iri. In Quartâ Parte Furnorum, & Prima, Secunda, ac Tertiâ Parte Pharmacopœiæ Spagyricæ bona medicamenta arte ſubtili parare docui.

docui. Hic autem vi & potentia utens, ignem ac ferrum adhibeo, & summâ vi expello, quicquid sponte suâ exire recusat.

Præterea hic animadvertatur, oportet, si Metalla, sive sit Aurum, Argentum, aut Cuprum, per Amalgamationem cum Stanno & Argento vivo conjungi debent, ea prius in puras & splendidas calces redigenda esse, ut eo libentius & promptius à Mercurio recipiantur. Calcis autem tantum quarta, aut ad minimum sexta pars tantum in Amalgatione addatur, ne Iupiter nimiâ calcis copiâ in fulminatione impediatur. Omnis enim in rectâ fulminatione operatio consistit, si quid boni efficiendum est. Ut autem quis ab operatione non aberret, prius periculum facere poterit, an cuncta bene mixta, & parata sint. Ideò quartam lotonis partem immitte crucibulo parvo, & hoc prunæ ardenti impone, & immotis ac intentis oculis fulmen aspice, ut videas, quem colorem redditurum sit. Si adeò album & clarum extiterit, ut oculos occœcet, perinde ac Sol inspectus oculos occœcat, omnia recte & ordine mista sunt. Fumus eo colore tinctus est, quem Metallum adjunctum habet. Aurum purpurei, Argentum cœrulei, Cuprum viridis, ac Stannum & Argentum vivum sola albi coloris fumum reddent.

Ex massa in crucibulo residua perspici quo-

que poterit, an fulmen ritè peractum ſit, ſi nimirum caput mortuum, ſive maſſa reſidua poroſa eſt, & igneo ſapore linguam ferit. Colores etiam ipſius maſſæ diverſi ſunt, prout hoc vel illud Metallum additum fuerit. Stannum & Argentum vivum ſola albam tantum, & igneam materiam relinquunt.

Denique nec hoc momenti haud parvi prætereundum, ſi videlicet non Medicina aliqua, ſed Metallorum emendatio tantum quæratur, non neceſſarium eſſe, ut Mercurius addatur, cum Metalla, præcipuè verò Aurum, Argentum, aut Cuprum cum ſolo Stanno liquari poſſint. Nam liquata cum Stanno in maſſam friabilem abeunt, quæ in mortario in pulverem tenuem contunditur, cum æquali pondere aut paulo majore Salispetræ miſcetur, forti ollæ imponitur, operculo tegitur, ac circulari igne circundatur, ut eodem magis ac magis appropinquante ſenſim incaleſcat, ac tandem flamma concepta incendatur, & disjiciatur, qua in operatione multi flores in auras abeunt, & ignea maſſa in fundo manet, injectione Sulphuris alicujus comburentis in forti crucibulo furno venti impoſito in corpus Metallicum iterum reducenda, ac poſt reductionem denuo in pulverem redigenda, & novo nitro commiſcenda, atque prioris laboris iteratione aliquoties rurſus eodem modo tractanda.

ctanda. Tandem Maſſa illa per Nitrum in crucibulo ubi reducta fuerit, Aurum, Argentum, ac Cuprum auctum ex Jove deprehenditur.

NB. Quia in hac operatione haud parum ex Metallis per fumum avolat, ejus conſervandi causâ crucibulum muro alicui apponi, & in muro nonnulla vaſa, aut ollæ ſublimatoriæ ſatis capaces ſupra illud firmari poſſunt, ut Metallis per fulmen accenſis flores elevati conſerventur, ac in purius, quàm anteà fuerunt, Metallum eleventur. Labor hic non multum abludit ab Operatione Baſilii, in quâ Salpetræ; *Mea*, inquit, *amaſia eſt hilaris fœmina* &c.

Duæ ſunt tantum fœminæ Metallicæ, Luna nimirum, & Venus, quæ utraque huic labori inſervit, hæc tamen commodius, quam illa. Imò & idem labor etiam Soli, Marti ac Saturno, qui fæminæ non ſunt, augmentum adjungit. Quando Jupiter, cum Venere aut Luna colliquatur, mulieres illæ exhilaratæ lætitia exultant, cantant, ſaltant, & tractari ſe etiam ſinunt, quocunque modò alicui eas tractare placuerit. Ideò *hilares fæminæ* appellantur.

Non contemnenda eſt operatio, utpote quæ laborem adhibitum probè compenſat, ac paucos ſumptus, ſi Salempetræ excipias, requirit, & majore quoque copiâ effectui dari

ri poteſt. Sed prior noſtra cum Mercurio melior eſt.

Cæterum Operationi huic multum adhuc ineſt boni, cum multum in receſſu adhuc habeat. Sed hîc cuncta congerere neceſſarium non arbitror, quippe quæ maximam partem meæ Continuationi Miraculi Mundi melius convenient. Benevolus Lector hæc æqui bonique conſulat. Propediem, Deo dante, plura & meliora ſequentur.

Quæcunque hîc literis mandavi, veriſſima ſunt, & plurimis experimentis firmata, quibus unuſquiſque tutò confidere poterit; Si rectè operatus fuerit, ipſiſſimam veritatem comperiet. Sin verò Aſinus aliquis canere fidibus conari vellet, & craſſis ſuis digitis fides debito modo non tangeret, ità ut harmoniâ turbatâ diſſonus cantus ſequuturus eſſet, ſibi non mihi culpam adſcribat oportet. Nam omnia hic tradita ſecundum literam intelliganda, & in laboribus obſervanda ſunt.

Nemini etiam negatur inſtrumenta, & eorum uſum apud me videre, ſi modò à piis hominibus, & etiam debito modo, & occaſione commoda poſtuletur. Non enim eſt, cur quis ſibi perſuadeat, me paratum ſedere, & exſpectare, donec aliquis otioſus me compellet, & mihi moleſtiam exhibeat. Piis hominibus lubens præſtabo, quæ potero; non tamen mea

pro-

propria negotia negligendo peregrinis inservi-am. Sæpius hoc feci, & meo proprio damno non nimis credulus esse didici. Sæpius ad me venerunt, quibus de suâ necessitate conquerentibus meam opem & auxilium pollicitus sum. Voti compotes facti eam gratiam mihi retulerunt, quam omnes ingrati referre solent. Plurimos in vitâ meâ beneficiis affeci; sed parum fidei in plærisque deprehendi, id quod ab impiorum & falsorum ejusmodi hominum conversatione me penitus avocat & deterret. Ideò firmiter statui maximam meorum secretorum, & arcanorum partem, præcipuè in Medicinalibus typis exscribendam dare, & divulgare. Si mihi Deus vitam prorogaverit, singulis semestribus aliquid boni in lucem prodam, idque tamdiu, quamdiu, Deo volente, pennam manibus tenere, & eâ ad scribendum uti potero.

FINIS.